



# Vaertlinck *contact*

---

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek





**Vaertlinck** *contact*

---

Abonnement: 20 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

#### **Secretariaat**

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

#### **Contact**

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

#### **Praktische gegevens**

Ondernemingsnummer 0881.351.205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

*De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen*

#### **Bestuursleden**

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Jan Peeters (Ondervoorzitter)

Gust Van Auwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeeck (Penningmeester)

Leon Bernaerts

Natalie Geuens

Rik Van der krieken

**Vaertlinck vzw is lid van**



# Colofon



## Op de cover

Het station van Willebroek, tijdens de jaren 1930. Een mooie foto van het station vanuit een ongebruikelijke hoek. Dit was het zicht, dat de treinreizigers hadden, wanneer de trein Willebroek binnen reed. Het geeft een prachtig zicht op de ingewikkelde structuur van het dak, met achteraan het topje van de telegraaftoren. Vergeleken met vandaag, blijft er van al dat moois nog maar weinig over. Verderop bemerkt men de huizenrij in het begin/einde van de Stationsstraat, alsmede de spoorwegovergang van het Leireken, richting Londerzeel.

## Editie

Jaargang 19 | nr. 2 | april-mei-juni 2024

## Werkten mee aan dit nummer

Leon Bernaerts  
René Pattyn  
Annie Van Dessel  
Guido Van Humbeeck  
Fons De Bondt

## Vormgeving

Natalie Geuens

## Eindredactie

Annie Van Dessel  
René Pattyn

## Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel  
Voorzitter  
Tisseltsesteenweg 92  
B-2830 Willebroek

## Redactieadres

Molenweg 24  
B-2830 Willebroek  
info@vaertlinck.be  
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

*Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.*

# Voorwoord

Beste Lezers,

We zorgden voor wat lees- en studeerplezier voor de komende tijd.

Het voorjaar bracht ons niet zoveel goeds.

Oorlogen deden “hun” ding... Ons Belgisch weer deed hetzelfde. En de Aziatische hoornaar voelt zich al heel goed thuis...

Wij laten ons er zo min mogelijk door beïnvloeden en bieden u graag wat we de moeite vonden.

Er zit nog heel wat te wachten op ontdekking in onze schuiven en kasten.

Gelukkig hebben we af en toe helpende handen, waarvoor onze dank!

De zomer is op komst, hopen we tenminste, de mensen snakken naar warmte en droogte.

Eén ding is zeker, onze geschiedenis blijft onze geschiedenis en die blijven wij met veel energie verder uitpluizen. Mocht u zin hebben ons te vervoegen, wees welkom, er is nog steeds veel te ontleden en te ontdekken.

Blijft ons jullie een fantastische zomerperiode te wensen. Tot ziens in ons documentatiecentrum.

*De redactie*

# Inhoud

v1 bom komt neer in de vaart te Willebroek	2
Hoe drenkelingen helpen in 1826	7
Affiche roeiwedstrijden op het kanaal	11
Victor Xavier Dumon	12
God ziet mij...	15
Hij heeft onzen dood door zijn dood gedood	17
Transport Z vertrekt vanuit Dossin kazerne	23
Hondenreglement te Blaasveld	26
Willebroek in de filatelie (3)	29
Ere- en steunende leden	36
Advertenties	37

## Wereldoorlog II

# V1 bom komt neer in de vaart te Willebroek

30 november 1944 om 7u55 – locatie: Westdijk/hoek Vooruitgangstraat

Ooggetuigenverslag van **Jeanne Haentjens**.

Jeanne stuurde de volgende dag een verslag van de gebeurtenissen, per brief, aan haar zus Annie, wonend in Gent.

Het is Annie die ons recent de brief bezorgde.

Een zeldzaam tijdsdocument... waarvoor onze dank!

Bij het neerkomen van deze V1 bom vielen 7 doden te betreuren en 21 gewonden.

(Bron: Pieter Serrien, Elke dag angst)



Liefdevolle en dankbare herinnering aan

mevrouw

*Jeanne Haentjens*

weduwe van de heer Jan Op de Heyde

*lid van ATB Willebroek*

geboren te Willebroek op 5 januari 1924

en er overleden op 16 oktober 2015.

*De familie dankt u voor uw steun en blijken van medeleven.*

*Veel fijne herinneringen*

*verzachten de smart.*

*Voorgoed uit ons midden*

*maar niet uit ons hart.*

Willebroek, 1 December 1944

Liefste allemaal,

Gisteren 30 Nov. Die dag zal immer in mijn geheugen gegrift blijven. Misschien komen er nog moeilijker dagen maar dat zal dan zijn als de eerste herinnering.

Nu moogt ge niet te hard schrikken hoor mannen met zo'n lelijk begin.

Wij, ons Moe, onze Va en ik zijn nog immer dezelfde, niets hebben we, nog enkel een klein schrammetje in mijn vinger maar 't is al bijna dicht.

Nu weet ge nog niets hé boy's? ik zal 't eens gaan vertellen hoor.

Nu gisterenmorgen om half acht kwam er weer, zoals bijna alle dagen, dus een vliegend moordtuig over – en ronken, ronken 't was mij weeral iets, opeens valt de motor stil en zoem zoem zoem ... een geruis gelijk ik niet juist zeggen kan, komt over gevlogen en vliegt recht op 2 schepen die vlak voor de deur lagen maar langs de overkant anders was 't misschien nog zo erg niet geweest.

Maar nu vloog water, lucht, ijzer, van alles op de omliggende huizen en dus ook bij ons. Op een halve seconde alles kapot, deuren uit en in splinters, ruiten, ramen, ons kasten, potten, portretten, in de keuken alles van de muren, ons stoof vloog in den hoek en die brandde reeds.

Ons moe was om 6u opgestaan omdat er dan gewoonlijk ook een overkomt en die was nu ook niet veraf. Dus 't was de 2<sup>de</sup> die de aangename verrassing bracht. Ik ga verder zoals 't gegaan is.

Onze va was juist van boven gekomen van de zolder en ons moe was de bedden aan 't aftrekken, die was dus ook boven, nu onze Va die was dan terug beneden en die hoorde hem afkomen en onze Va riep springt want er komt een en ons moe loopt weg al roepend Jeanne, Jeanne! want ik lag nog in mijn bed omdat het nog donker was. Ons Moe was juist in 't midden van de trap en boem, krak, retteketet alles vliegt door elkaar, een stof dat ge nauwelijks iets zien kon. Nu ik hoorde hem ook stil vallen maar bleef toch liggen tot mijn groot geluk en hij recht op ons huis af volgens ik kon horen. Ik trok vlug de dekens over mijn hoofd en wachtte kalm af wat moest volgen, pardoef hij lag er. Kalk en al wat maar te denken is viel omlaag op mij in de kamer aan alle kanten.

Ons Moeder riep altijd maar Jeanne! leeft gij nog. En toen ik dan van onder de dekens mijn kop kon steken, riep ik met volle longen "Ja!"

En stof we zagen er zwart van ...

Ons moe kwam mij dan uit bed helpen en het eerst wat ik deed was naar dat popje grijpen dat ik van Marie gekregen heb, dat zat op die tafel op mijn kamer van achter. De dekens die nam ik ook mee.

Beneden gekomen was me dat een boeltje dat moet ge niet vragen.

Wat er kapot is zal ik maar liever niet opnoemen. Enkel hetgeen er nog menselijk is.

Dat nieuw kastje dat is als bij wonder gespaard gebleven daar zijn de ruitjes van stuk en opzij een stukje uit. Verder vanonder is het natuurlijk fel geabumeerd van 't glas en alles.

Nu dat servies van u is ook nog heel. Enkel hier en daar een stukje af. Een glaasje is kapot van dat

drinkservies en de kan is lelijk gebarsten.

Ons klederen en schoenen zijn ook nog goed en nog zo wat kleine prullen.

Verder is alles zo goed als tot gruis en ons huis is totaal onbewoonbaar dat zegt genoeg niet waar?

De muren zijn gebarsten, gescheurd langs alle kanten, de tussengang is gereed om in te vallen en de gang van binnen ligt er de helft uit. Enkel de kelder is nog goed.

Maar dat is nu niet bij ons alleen, ook nevens ons.



Herinneringsprentje schippersgezin Van Wouwe-Munghen dat omkwam

Maar waar wij woonden en langs de overkant waar de schepen lagen is 't ergste. Die nieuwe huizen voor ons en op den hoek van de "root" (*red. hoek Vooruitgangstraat/Westdijk*) die zijn allen omgetrokken. Daar is 't nog erger, maar bij ons is 't te beginnen van aan de Spaarzaamheidstraat tot voorbij de Molenstraat. Bij onze Charles waren enkele pannen van 't dak en verder niets en bij Netteke nog 2 ruiten uit.

Maar allen zijn niet onbewoonbaar. Van aan Maria van Dolfina tot aan de Molenstraat zijn onbewoonbaar.

Nu dat is nu nog allemaal niets we leven nog en hebben geen letsel, met Maria van Dolfina is het erger gesteld die zal misschien als ze er nog moest door komen, dan toch nog haar oog kwijt zijn want die was achter aan de borreput om water en kon niet op tijd in de kelder zijn.

Martha (*red. Uyttendaele*) van Louis Van San was ook nogal gewond. Stans uit den hoek die is dood en die vrouw van den hoek recht over ons die is ook dood (*red. Sleebus Joanna Maria Louisa, Vooruitgangstraat 1*). Of er nog doden zijn weet ik niet en gewonden weet ik ook niet. Maar er hadden er nog meer kunnen zijn.

Nr 163 Sleebus Joanna Maria Louisa	Ten jare duizend negenhonderd vier en veertig, den <u>eersten der maand</u> <u>December</u> , te <u>negan</u> uur <u>voor</u> middag, verschenen vóór Ons, <u>Gaston Frohmont, Burgemeester</u> , Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente WILLEBROEK, arrondissement Mechelen, provincie Antwerpen, <u>Jan Baptist Spiessens, daglooner, oud vijftig jaar, geboren</u> <u>te Ronderkeel en Gustavia ten Wouwe, Ronderkerck, oud drie</u> <u>en zestig jaar, de eerste echtgenoot en de tweede gebuur der</u> <u>overledene, beiden wonende in dese gemeente, dewelke ons hebben</u> <u>verklaard dat op gisteren dertig November, te acht uur is moer</u> <u>gens, in haar woning alhier gelegen Toornitsgangstraat, nr. 15</u> <u>is overleden: Joanna Maria Louisa Sleebus, Ronderkerck,</u> <u>wonende in dese gemeente en er geboren op negentien Juni</u> <u>duisend acht-honderd vijf en negentig, weduwe van Jan</u> <u>Baptist Pepermans, overleden te Willebroek, echtgenoot van Jan</u> <u>Baptist Spiessens, voornoemd, dochter van Carolus Sleebus</u> <u>en van Clara Franciska Cleirbout, beiden overleden.</u> Wij hebben Ons van voormeld overlijden verzekerd. Waarvan akte aanstands, in dubbel, door Ons ten Gemeentehuize opgemaakt, en na voorlezing geteekend door Ons <u>tuit de verbladers</u> <u>Spiessens Jan</u> <u>Vanmoune J</u> <u>Gronow J</u>
--	--

Overlijden Joanna Maria Louisa Sleebus

Nu hebben we zoal alles verhuisd naar Jeanne van tante Lique (*red. Angelina*) in de Statiestraat nr. 15. Die wonen van voor in huis en wij mogen nu in de keuken wonen tot we later iets anders vinden. Morgen moeten we nog wat halen en dan nog hout.

Dan zullen we ons huisje waar we soms zo op doemelden wel omtrekken want het is naar den bliksem.

Dat was nu de 1<sup>ste</sup> die bij ons op de huizen viel.

Nu zijn we nog veel slechter maar enfin er is niets aan te doen.

Ons Tin? Die moest morgen komen om een bloes die ik voor haar moest maken, die zal ook nogal verschieten nietwaar.

Nu slapen we bij Jeanne in de kelder. Zo dus mannen ik hoop dat bij u nog niets gebeurd is intussen want we hebben horen zeggen dat ze uw stad (*red. Gent*) ook nog niet vergeten hebben.

Jongens om ons moet ge niet ongerust zijn hoor ik zal je nog wel eens schrijven en loop niet nodeloos naar 't gevaar. Houd u goed hé, tot later.

Keep smiling

Uw zus Jeanne

Hartelijke groeten van allen

De redactie slaagde erin 6 slachtoffers te identificeren:

### 1. Sleebus Joanna Maria Louisa

Akte 163 burgerlijke stand overlijdens 1944 Willebroek

Geboren op 19 juni 1895 te Willebroek

Weduwe van Jan Baptist Pepermans

Echtgenote Jan Baptist Spiessens, dagloner, 50 jaar, hij doet de aangifte.

Dochter van Carolus Sleebus en Clara Francisca Cleirbout (beiden overleden)

**Overleden 30 november 1944 om 8u 's morgens te Willebroek, 49 jaar**

Adres: Vooruitgangstraat 1

Deze dame wordt door Jeanne "die vrouw van den hoek recht over ons" genoemd (*d.i. overkant van het kanaal*)

**2. Munghen Carolus Ludovicus, schipper**

Akte 164 burgerlijke stand overlijdens 1944 Willebroek

Geboren op 2 juni 1901 te Sinaai, wonend te Moerbeke-Waas

Ongehuwde zoon van Petrus Munghen (†) en van Augusta Van Geertruide, zonder beroep, geboren in Sinaai, wonend Moerbeke-Waas.

**Overleden 30 november 1944 om 8u 's morgens te Willebroek, 43 jaar, op zijn schip gelegen aan de Vooruitgangstraat**

Aangifte door zijn broer Gaspard Munghen, landwerker in Sinaai, 45 jaar en door Omer Van Hoye, zijn schoonbroer, winkelier in Antwerpen en 39 jaar oud.

**3. De Wachter Emmanuel, schipper**

Akte 165 burgerlijke stand overlijdens 1944 Willebroek

Geboren te Seraing op 16 oktober 1899, wonend te Antwerpen

**Overleden op 30 november 1944 om 9u30. Emmanuel werd dus nog naar het gasthuis in Willebroek gebracht waar hij even later overleed.**

Gehuwd met Clementine Martens, schipperin, geboren te Haesdonck, wonend in Antwerpen. (De echtgenote vonden we niet terug in de burgerlijke stand overlijdens. Vermoedelijk was zij die fatale dag niet aan boord).

Zoon van Pierre De Wachter en Catherine Cop zonder verdere inlichtingen.

Aangifte door Frans Verbraeck gasthuissecretaris en Maurits Polfliet werkmans aan het gasthuis.

**4. Van Wouwe Charline Augusta, zonder beroep**

Akte 4 burgerlijke stand overlijdens 1945 Willebroek

Geboren te Moerbeke-Waas op 4 april 1944 wonende te Rupelmonde

**Overleden gevonden op 3 januari 1945 om 11u30 in de vaart aan de Vooruitgangstraat, 8 maanden oud**

Ouders: Hector Emiel Van Wouwe, schipper en Magdalena Romania Munghen, schipperin (zie hieronder)

Aangifte door Leander De Moor, schipper, 48 jaar wonende te Rupelmonde en door Frederik Munghen, schipper, 50 jaar, wonende te Moerbeke-Waas, beiden ooms van de overledene.

**5. Van Wouwe Hector Emiel, aan boord, schipper**

Akte 14 burgerlijke stand overlijdens 1945 Willebroek

Geboren te Rupelmonde op 13 juli 1915 en er wonend

Gehuwd met Magdalena Romania Munghen (overleden in Willebroek)

**Overleden gevonden op 21 januari 1945 om 17u in de vaart ter plaatse genaamd Dumon, 29 jaar oud.**

Zoon van Emiel Van Wouwe en Josephina Christina Michiels, beiden overleden

Aangifte door: Joseph Van Wouwe, zijn broer, schipper, 53 jaar oud gehuisvest te Rupelmonde en door Omer Van Hoye, zijn schoonbroer, winkelier in Antwerpen en 39 jaar oud



## 6. Munghen Magdalena Romania, schipperin, aan boord

Akte 15 burgerlijke stand overlijdens 1945 Willebroek

Geboren te Moerbeke-Waas 13 februari 1911 en er wonend

**Overleden gevonden op 21 januari 1945 om 17u** in de vaart ter plaatse genaamd Dumon, 33 jaar oud.

Gehuwd met Hector Emiel Van Wouwe, (overleden in Willebroek), dochter van Petrus Munghen (†) en van Augusta Van Geertruide geboren in Sinaai en wonende in Moerbeke-Waas.

Aangifte door: Joseph Van Wouwe, haar schoonbroer, schipper, 53 jaar oud gehuisvest te Ruppelmonde en door Omer Van Hoye, haar schoonbroer, winkelier in Antwerpen en 39 jaar oud

## Hoe drenkelingen helpen in 1826 <sup>1</sup>

Wonen in een waterrijk gebied brengt zijn risico's mee. Onze streek komt daarvoor in aanmerking. Denken we maar aan de Schelde, Rupel, Dijle, Zenne als grootse waterwegen in onze buurt. Vergeten we de vaarten niet en het Broek met al zijn vijvers. Beken en open grachten en riolen, de vroegere vloeibeemden (nu dikwijls gebruikt als overstrooming -gebieden of waterbuffer), waterputten en ga zo maar door. Dus risico's genoeg om bewust of onbewust in het water te belanden. De overheid was zich in 1826 ook bewust van het gevaar op verdrinking. Regelmatig werden verdrinken slachtoffers opgevist. Daarom stuurde de gouverneur aanbevelingen naar de lokale overheid om de bevolking te informeren over mogelijke hulpmiddelen en hoe te handelen als zich zo 'n dramatisch scenario zou voordoen. We geven de integrale tekst van dat bericht.



2



3

1. Bestuurlijk Memoriaal van de Provincie, 1826 p. 194 - 201

2. De wondere reizen van Jules Verne, De pelterijhandel, J. Lebégue en C<sup>o</sup>, Brussel, p.37, eigen archief..

3. Idem, De schipbreuk van de Chancellor, J. Lebégue en C<sup>o</sup>, Brussel, p.55, eigen archief.

## Hulp aan drenkelingen toetebrengen.

### Art. 1.

Onder het getal personen die verdrinken, hetzij met zich te baden of toevalligerwijze in het water te vallen, zijn er velen die vatbaar zijn om weder tot het leven terug gebragt te worden.

De in die gevallen aan te wenden middelen zijn eenvoudig en niet talrijk. De eenen kunnen door elk oplettend en goedwillig persoon toegediend worden; terwijl anderen eene bij zondere kennis en den bijstand van een Geneeskundigen vereischen.

### Art. 2.

Zoodra men ontwaart dat iemand verdrinkt, moet men hem spoedig en met alle mogelijke voorzigtigheid, ter voorkoming van kneuzing of kwetzing, uit het water ophalen; terwijl men ondeertusschen een Ambtenaar der Policie en een Geneesheer laat waarschuwen, en zich een draagbed, droog linnen en wollen dekens tracht te bezorgen.



### Art. 3.

Wanneer de verdronken persoon uit het water gehaald is, moet men hem niet met de voeten in de hoogte heffen, schudden, rollen, met gezeld bewegen of in de lucht laten, welk een en ander zeer na-deelig zoude zijn, maar hem terstond en *zonder den Ambtenaar van Policie af te wachten*, van zijne kleeding ontdoen. Om dit behoorlijk, dat is spoedig zonder schokken noch geweld, te verrigten, snijdt men dezelve met eene schaar open, terwijl een der aanwezigen de haren uitperst, en een ander zorgvuldiglijk de lichaams-deelen afdroogt. Vervolgens wikkelt men hem in een deken, en men legt hem op een draagbed, eenigzins op de regte zijde, het aangezigt ontbloot, het hoofd en de schouders iets hooger. In deze positie houde men hem vast, zoo dat het hoofd noch achter noch voorwaarts vallen kan, en men brengt hem in een huis, wacht of liever een ziekenhuis, om dat men aldaar de noodige menschen en zaken vindt.

Bij gebrek van een draagbed, kunnen twee menschen het lighaam in eene behoorlijke positie op hunne armen dragen, of men kan hetzelve op een handkar met stroo aangevuld leggen. In deze oogen-

---

<sup>4</sup>. Idem, De Middellansche zee J. Lebégue en C<sup>o</sup>, Brussel, p. 75, eigen archief.

blikken is het ook van belang, dat wanneer de kakebeenen beweegbaar zijn, men den mond des verdronkenen opene en om denzelven open te houden, tusschen de tanden een stukje week hout of kurk plaatse, hetwelk men met een lindje dat men rondom het hoofd bindt, vastmaakt.

#### Art. 4.

In de aangewezen plaats aangekomen zijnde, legt men het lighaam op eene matras of op een wollen deken, die men verwarmt, dubbelvoudt en op eene lage en lange tafel uitstrekt; het lighaam moet op eene der zijden leggen, gedekt, en het hoofd en de borst door kussens opgerigt worden. Ter meerder regelmatigheid van den dienst, houdt men slechts 4 a 5 helpers in de kamer; de eene maakt een open vuur aan, een tweede warmt het linnen of de stukken flanel, waarvan de overigen zich bedienen om op nieuw het lighaam aftedroogen, het zachtjes te wrijven en bij graden te verwarmen, hetgeen met veel behoudezaamheid moet gedaan worden, vooral wanneer het jaargetijde koud is.

#### Art. 5.

Na deze eerste zorgen, is het krachtdadigste en het geschikste middel om de gevoeligheid en de werking des harten te doen herleven, de inblazing der lucht in de longen en de nabootsingen der bewegingen van de ademhaling. Tot volbrenging dezer belangrijke zaak, is het niet genoegzaam dat men in den mond of de nuesgaten des verdronkenen eene pijp of buis steke, waar door een der aanwezenden, hetzij met den mond of met een blaasbalg, lucht blaast, maar men moet daartoe eene langwerpige, en in den vorm eens cijlinders gemaakte pijp (canule) hebben; dezelve moet aan het eene einde wijd en aan het andere naauw, krom en plat zijn, en bij de kromte van een spons of lorken zwam omgeven zijn; na dat men de kakebeenen van de verdronkenen geopend heeft, plaatst men deze pijp in den mond, voert deszelfs punt tot in de keel of luchtpijp zoo diep, tot dat de spons de opening van den mond bereikt; hoezeer deze verrigting niet ongemakkelijk zij, vordeert zij echter kennis en kan niet met nut uitgevoerd worden dan door een Geneeskundigen.

#### Art. 6.

De pijp aldus tot in de luchtpijp ingebracht zijnde, blaast een der aanwezenden met den mond door het onderstuk, of hetgeen beter is, hij plaatse een blaasbalkje daarin, hetgeen hij zoo lang in beweging houdt tot dat de longen zich uitspannen.

Alsdan neemt men het blaasbalkje weg, om aan de ingeblazen lucht uitgang te verschaffen; men bevordert dezen uitgang door eene ligte drukking op de borst. Al spoedig hierna blaast men op nieuw lucht in, en bevordert wederom derzelver uitgang; strekkende deze achterevoegende inblazingen der lucht en drukkingen, die meer of min lang en sterk zullen zijn, volgens het advies van den Geneesheer die de uitwerking daarvan gade slaat, om de afwisselende bewegingen der natuurlijke ademhaling na te bootsen.

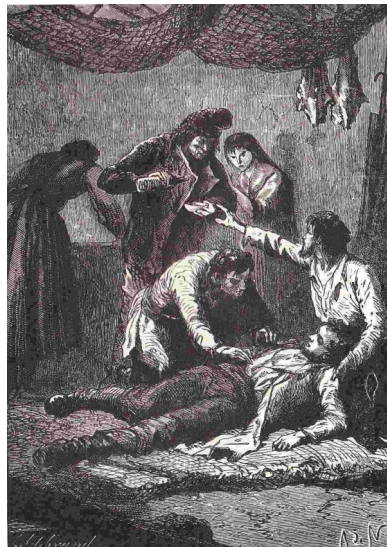
#### Art. 7.

Gedurende deze inblazingen gebruikt men verscheidene middelen om de gevoeligheid aan te prikkelen en de uitwendige hitte te herstellen; bestaande in het brengen onder den neus van een flesje ammoniac of azijn, en het kittelen der neusgaten met de veren eener pen, welke men diep daarin steekt; men moet den mond met een penseel van linnen, in genever of warmen wijn nat gemaakt, bevochtigen, en eene klisteer zetten met louw water, waarbij men een weinig zout of azijn voegt; men moet met een warm flanel hoofdzakelijk den rug en de borst zachtjes en langzaam wrijven, de warmte on-

derhouden door zakjes met zand, assche, of gewarmde tighel-steenen, met wolle doeken omgeven, welke men aan de handen, voeten en onder de schouderen aanlegt, of wel men make eene algemeene verwarming, door flanellen in heet water te dompelen, welke men uitperst, en terstond hierna, over het geheele lighaam spreidt en met droog en warm linnen overdekt; eindelijk, hetgeen de voorkeur verdient en eenvoudiger is, men plaatse een blikken ketel op een komfoor, in welke men water giete en eenige welriekende planten strooije, passe daarop een deksel toe, die eene lange kromme pijp draagt; deze pijp plaatse men onder den deken, die door boogjes opgehouden worden moet, en weldra verspreidt zich een waterachtigen en welriekenden damp, die rondom het lighaam een dampkring daarstelt, welke het meest geschikt is, om de hitte en de werking der huid te herstellen.

#### Art. 8.

Deze middelen moeten, om krachtadig te zijn, met orde en trapsgewijze in het werk gesteld worden; overhaasting en eene te driftige beweging zouden eene laatste poging voortbrengen, die het vonkje leven, dat er mogt bestaan zoude, zou uitdoven; zij moeten ook verscheidene uren naarstig voortgezet worden. Zoodra men eenige teekens van herleving bespeurt, stake men de inblazingen en het bezigen van prikkelende zaken, terwijl de hitte allengs verminderd moet worden. Wanneer de ademhaling hersteld is, late men in den mond eenige druppels wijn of geestigen drank druipen, hetgeen vroeger gedaan, gevaarlijk zoude zijn geweest. Eindelijk schrijft de Geneesheer, naar de omstandigheden, de behandeling voor, die tot de volledige genezing in acht genomen moet worden.



5

---

Tot daar de voorgeschreven richtlijnen van de overheid. Het lijkt op een cursus van het Rode Kruis avant la lettre. Wel met de beperkte middelen van die tijd. Toen was er nog geen ambulance, MUG of spoeddienst. Dokters waren er weinig en soms niet onmiddellijk beschikbaar gezien ze soms van een ander dorp moesten komen. Gesofistikeerde apparaten ontbraken. Maar men roeide met de riemen die men had nadat men de drenkeling op het droge had gebracht. Hoeveel kans op slagen?

L. Bernaerts

---

<sup>5</sup> Idem, 20.000 mijlen onder zee, westelijk halfmond, J. Lebégué en C<sup>o</sup>, Brussel, p.117, eigen archief.

# LE NATIONAL ILLUSTRÉ

**ADMINISTRATION :**

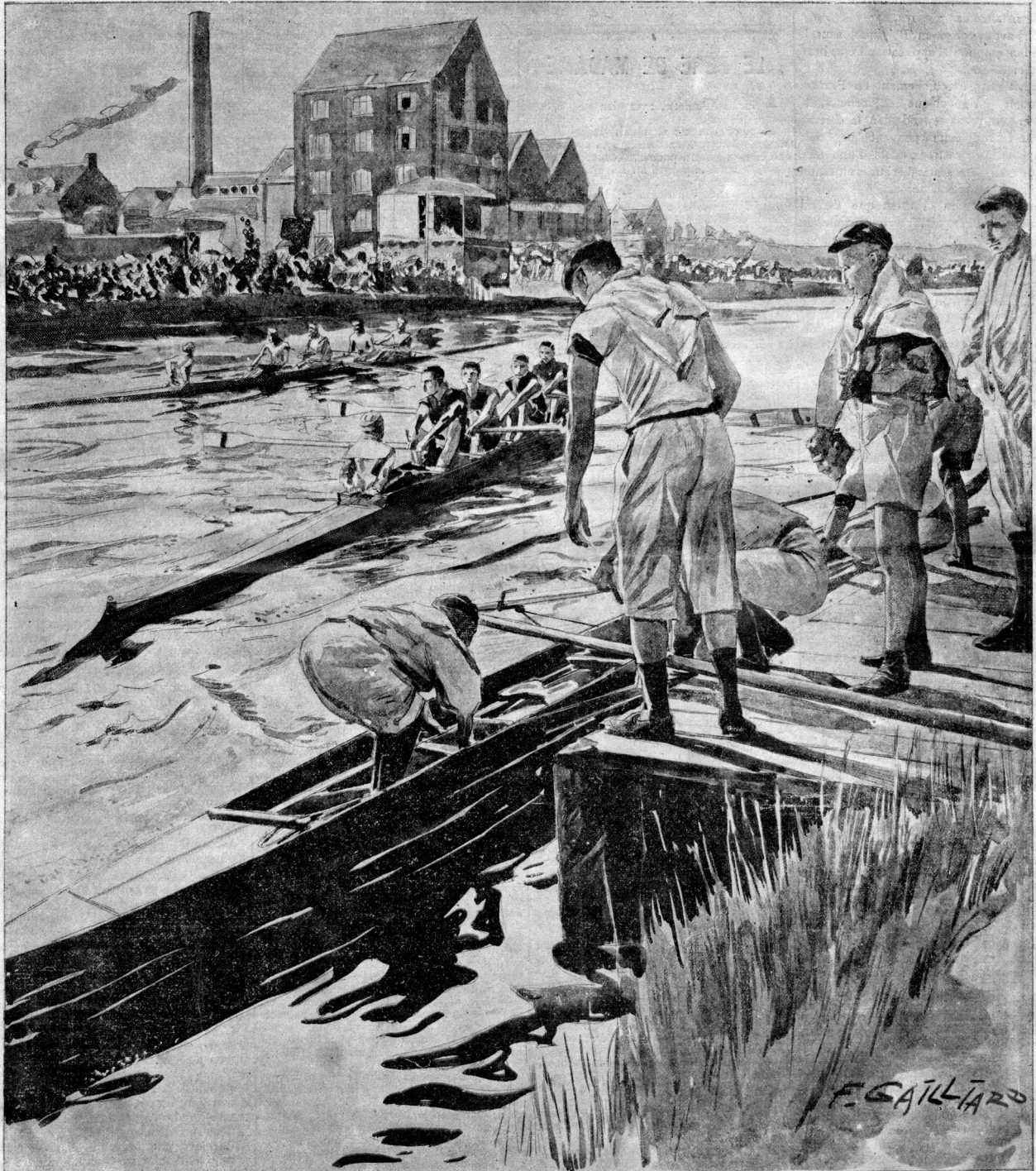
Bruxelles, 12, Montagne-aux-Herbes-Potagères

**SOMMAIRE. — GRAVURES :** Les Fêtes Nationales : Régates sur le canal de Willebroeck. — Les différents modes d'irrigation au bord du Nil. — Les conseils du grand-père. — Caricatures.

**TEXTE :** Libre pensée et bienfaisance. — Le père de madame. — Comment on devient riche. — Mensonge du chien. — Vieille femme. — La toxicité du lierre. — Les chasseurs de rats. — Les aventures de Fanchon (suite). — Combats d'animaux. — Mots et anecdotes. — Nos gravures.

**ABONNEMENTS**

BELGIQUE . . . . . par an fr. 3.00  
UNION POSTALE . . . . . » » 4.50



Fêtes Nationales. — Les Régates sur le Canal de Willebroeck

Uit: *Le National Illustré*, Brussel 30 juli 1899 – “Fêtes Nationales. – Les Régates sur le Canal de Willebroeck” – Roeiwedstrijden op het kanaal van Willebroeck (achteraan op de gravure het gebouw van Ets De Naeyer).

## Een omstreden figuur: Victor Xavier Dumon



Het grafmonument van Victor Dumon is het eerste dat opvalt bij de inkom van de Begraafplaats rechts (A/0/1). Gebruik makend van de hoekligging is het duidelijk groter in omvang dan de andere graven. Het is uitgevoerd in “rouge Balmoral” en versierd met typische art déco-versierselen in brons. Het werd uitgevoerd door L. Cordemans uit Brussel. Vooral de rechterkant van het monument is dringend aan restauratie toe.

Op zijn doodsprentje werd vermeld: Aannemer van Openbare Werken, Ridder in de Leopoldsorde, Officier in de Kroonorde, vereerd met het Mutualiteitskruis 1<sup>ste</sup> Klas.

Victor Dumon stamde uit een eenvoudig midden (Franciscus Dumon x Rosalie Brandt) uit Wenduine.

*Eigen collectie*

Hij werkte zich op tot een notoir industrieel dank zij een fenomenale werkkraft en een aantal nuttige relaties. Vanaf 12 februari 1877 woonde hij in een huis aan de “Tramlaan”.

Volgens de lijkrede van Mr. Vandervin was hij reeds als knaap van 10 jaar aan het werk op de scheepswerven en zeven jaar daarna was hij al opzichter; even later zette hij als kleine zelfstandige een onderneming op in dienst van de Gemeentelijke Administratie van Blankenberge. Kort daarop verwierf hij een contract van 9 jaar voor het onderhoud van de kust. Zijn onderneming breidde steeds uit tot hij in 1905 een industrieel was met 524 arbeiders in dienst: een van de grote werkgevers van de streek, met werven en kantoren in wat nu nog “het Dumon-kwartier” heet. Gaandeweg durfde hij grote aanbestedingen aan: o.m. de bouw van de rotonde in Wenduine (1897). Volgens de lijkrede was hij een doorzetter: *“des jours et des nuits successifs, sans prendre aucun repos, il resta à son travail entêté, où on le vit de longues heures, attaché à une corde...”*. Wellicht met een kortreltje zout te nemen, maar hoe dan ook: de grote werken volgden elkaar in snel tempo op: het kanaal van Willebroek, werken aan Brussel Zeehaven, de aanleg van strandhoofden, de Kruisschanssluis (1914), de velodroom van Blankenberge (ingehuldigd 25 juli 1896). Ondertussen ontwierp hij nog verschillende plannen, o.a. om de bestaande haven te dempen en een andere uit te bouwen.

Veel van deze opdrachten verkreeg hij via zijn persoonlijke vriend, Paul de Smet de Naeyer. Zijn hoofdbediende was licentiaat in de Handelswetenschappen Arthur Pauwels (Hotel Impérial) die burgemeester werd van 1921 tot 1926 en in een tweede ambtstermijn van 1933-1939. Zelfs in het buitenland ontplooid Victor Dumon zijn bouwactiviteiten: uit de lofreden bij zijn begrafenis blijkt dat hij tijdens de oorlog in Frankrijk de bijnaam “Neptune, de Heer van de Wateren” verwierf, om-

wille van zijn spectaculaire ingreep bij de werken aan de haven van Cabourg. Een miljoenenproject voor Rome-zeehaven viel in het water door de oorlog en een project voor de haven van Genua ontglipte hem - volgens dezelfde bron - maar net wegens een vertaalfout (1912).



*Eigen collectie*

Samen met zijn broers Oscar (ingenieur-architect) en Emile (geneesheer in de Bakkersstraat) zette hij de ruwbouw op voor een luxueus kuursanatorium op de gronden van het vroegere velodroom-komplex (plannen van 1909). Omwille van de oorlog bleef het project onafgewerkt, misschien deels als gevolg van zijn politieke overtuiging.

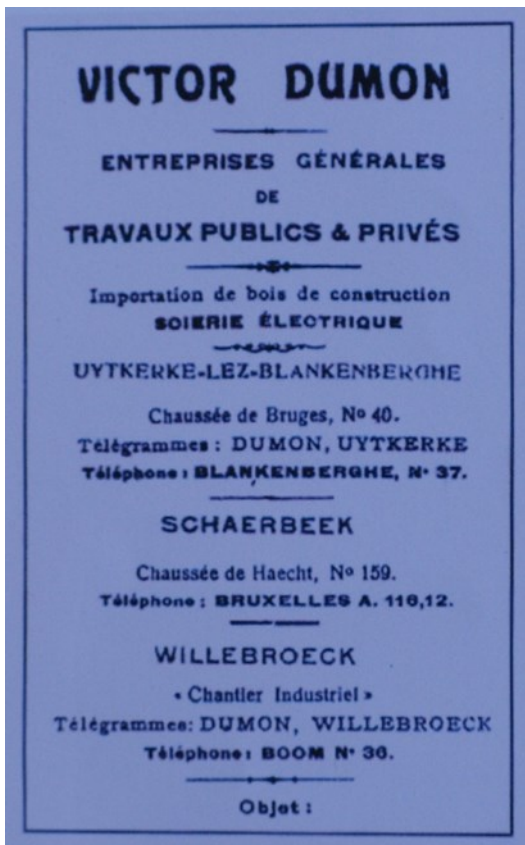
Victor Dumon was liberaal, maar met veel sympathie voor het Daensisme, in onze streek belichaamd in de figuur van priester Fonteyne, uitgever van "De Volkseeuw" in Brugge, waarin Dumon alle lof kreeg toegezwaard. Dat hij de "Christene Volkspartij" financieel heeft gesteund is niet zeker; maar zeker is wel dat hij na de oorlog de belangen van de hotelnijverheid en andere handelaars steunde, de stichter was van de Maatschappij voor Onderlinge Bijstand "Help Uzelve" (1906) en voorzitter was van de Blankenbergse Pensioengilde (1909). Hij vond het ook niet onder zijn waardigheid om tijdens de oorlogsjaren persoonlijk de brieven van zijn ex-werknemers te beantwoorden, vergezeld van "*un encouragement financier*".

E. Bartholeyns, die zijn hele boek opdraagt aan "Victor Dumon, le grand philanthrope du littoral belge", onderbouwt deze titel door te wijzen op de inzet van V. Dumon voor de vissersbevolking, wat door deze eerder als bemoeienis werd aangevoeld:

*"Monsieur Victor Dumon, désirant améliorer la situation des pêcheurs de Blankenberghe, a grée plusieurs chaloupes à moteur qu'il donne en location, moyennant le paiement d'un intérêt très minime du capital engagé. Les engins, les cordages, le pétrole sont fournis à des conditions très avantageuses. (...) En conséquence, la pêche est devenue plus abondante et plus fructueuse et les hommes ont augmenté leur gain annuel de 1000 à 2000 frs. (...) Et cependant, le grand philanthrope a dû*

*lutter contre de nombreux préjugés et vaincre l'ignorance, l'incrédulité, la méfiance et la paresse des pêcheurs, pour faire adopter sa nouvelle organisation de la pêche.(...) M. Dumon, voulant doter Blankenberghe d'un port moderne, travaille activement au déplacement du port actuel."*

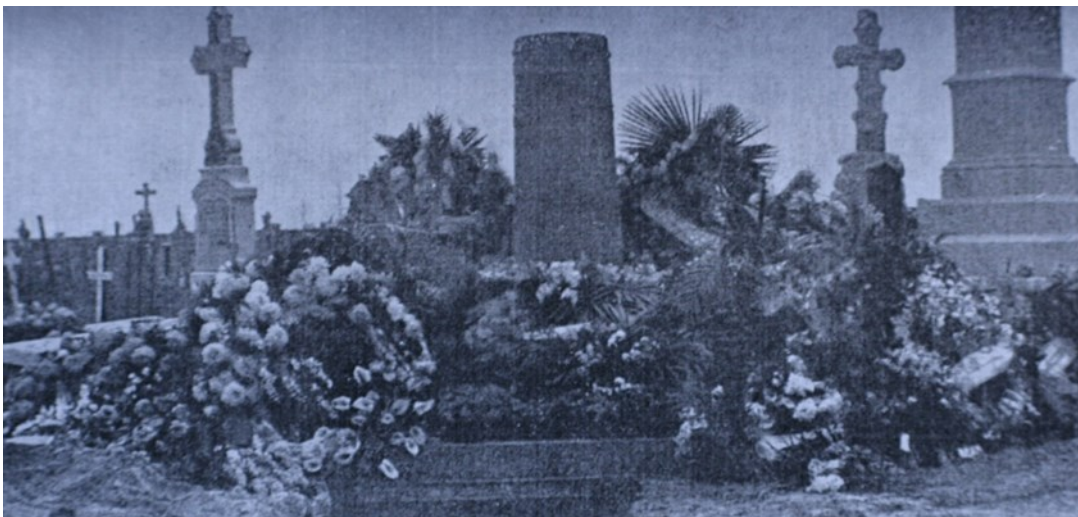
Verder sponsorde hij de vlag van de Neptunus-kinderen en "Het Uitkerks Muziek", maar werd vooral geroemd omdat hij het monument voor Conscience bekostigde (ingehuldigd 8 augustus 1912) naar ontwerp van Edm. Van Ryswijck. Een waar filantroop en mecenas dus, waarbij fijntjes wordt opgemerkt: *"Een noodlijdende zal hij helpen, maar deze wordt gewezen op een bepaald uur aanwezig te zijn in het hotel "Capiou", Kerkstraat, het stamcafé van Dumon, waar hij hulp verleent ten aanschouwe van het ganse gezelschap, dat de milddadigheid van mijnheer moet kunnen bewonderen en waarderen"*.



Omstreden dus, niet alleen vanwege zijn politieke overtuiging of zijn mecenaat, maar ook als reder: Joseph Cattoor, stuurman in dienst van Dumon, was in 1912 de eerste die het aan durfde om tegen alle tradities in, toch op zondag uit te varen.

Bij zo'n gevuld leven, moet het ons dan ook niet verwonderen dat de lijkrede van Wackenier eindigt met: *"Gij hebt door de natuurwet ons moeten verlaten, maar voor ons en door uwe werken zijt gij de schaar der onsterfelijken gaan verwoegen! Vaarwel, onzen innigsten dank..."*.

*Briefhoofd van de firma Victor Dumon*



*Bloemenzee bij de begrafenis van Victor Dumon*





Grafzerk Victor Dumon, in labrador rouge met bronsbeslag, A/0/1, Stedelijke begraafplaats Blankenberge.

Bron:

Auteur: Cis Kennes: *De begraafplaats van Blankenberge*, uitg.: Vriendenkring Stadsgidsen Blankenberge vzw, 2009.

Met dank aan Alberta Van Asbroeck.

## Duffel – Weekblad onzer Parochie

Nr. 24 van 15 juni 1947 – Weekuitgave  
V. U. Studiecentrum, V.z.w.d. Rijselsebaan 48, Antw.  
Drukk. "De Vlijt", Nationalestraat 46, Antwerpen.



We kregen een stilaan verpulverend parochieblad uit Duffel van 77 jaar geleden in onze handen. Het kwam uit het archief van een rasechte Willebroekenaar. Waarom en door wie het werd bijgehouden was niet meer geweten en ook niet meer te achterhalen.

Hierna de tekst uit 1947, geschreven door Sinjoorke, die bovenstaande spreuk aanhaalt. Hij (of zij?) heeft wat bedenkingen over de zeden en gebruiken kort na Wereldoorlog II.

Wij zagen dezelfde spreuk, ingekaderd, hangen in onze jonge jaren in drankgelegenheden, bij onze grootouders en/of ouders. Misschien bewaren we dit "alziend oog" zelf nog uit nostalgie? Toegegeven... Het waren pareltjes met aandacht gemaakt. Nu vinden we ze af en toe in brocante winkels, op devotionaliabeurzen, op rommelmarkten en op donkere stoffige zolders...

Lees hieronder wat Sinjoorke schreef in 1947...

"God ziet mij,  
Hier vloekt men niet!"

Deze woorden kon men vroeger aantreffen in haast al onze herbergen en staminee's. Nu zijn ze er, helaas, haast overal verdwenen. Voor mijn part mogen ze er dat kaderke met "Gods Oog" dadelijk terug uithangen. En niet enkel in onze herbergen en café's, maar ook in de treinen en trams, in de sportlokalen, in de stations, in de kazernes, op de vismarkt, kortom, overal ... Want wat kunnen onze mensen toch hemelsgend vloeken! Ja, zelfs vele vrouwen moeten niet onderdoen: ook hier zijn ze geëmancipeerd en staan ze dapper haar man! ...

Al wel eens een voetbalmatch bijgewoond? Daar kan je snoepen, zo niet van een fraai voetbalspel, dan alleszins toch van de krakende kracht "des allerkrachtigsten Vlaamsen vloeks" ... Een tienduizend-koppige menigte laat er zich voortwiegen op het niet immer even zachte ruisen van een onovertroffen Vlaamse symfonie. Zo kan men van deze symfonie genieten op het voetbalveld, in 't sportpaleis, in de mijnen, in de fabriek, in de trein, op 't veld, op straat, enfin overal waar ge "tweevoetige dieren" ontmoeten kunt! ...

Zonde? ... Och neen onze brave mannen hebben nikske tegen O.L. Heer, ook niet als ze vloeken. Tenzij het een klein zondeke ware, in de beide landstalen, zij het dan nog op uiterst sierlijke wijze, met Gods heilige Naam te jongleren!

In ieder geval, zó te vloeken is bepaald brutaal en ongemanierd en heeft ons een triestige reputatie geschonken. Vele mannen zouden hier absoluut "mores" moeten leren. En een vrouw die vloekt, - er zijn er - daar vind ik gewoonweg geen naam voor: vloekende vrouwen vind ik afschuwelijk, ze mogen dan nog zo pront zijn!

De Vlaming erkent men door zijn talloze mooie hoedanigheden en ... de brutaliteit van zijn ontrend gevloek. Toen de Fransen, tijdens de oorlog 1914-1918, de dappere Belgen zagen afkomen, heette het: "Les potverdommes sont là" ... En toen in 1945, onze zottebollende meisjes de Britten op een liefvallig "Tommy, I love you" tracteerden, was het antwoord niet zelden een van kracht zwellende Vlaamse vloek... Deze laatste was "made in Belgium", niet in Engeland ...

Neen, mooi staat ons dat niet! ...

Sinjoorke

# “Hij heeft onzen dood door zijn dood gedood”

(Door Jan Neutjens gekozen tekst.)

(Ruusbroeck)

## *Wie is Jan Neutjens?*

Jan, Lodewijk Neutjens is een weerstander in WO II, geboren te Blaesvelt op 15 augustus 1907, zoon van Constantinus Neutjens (men noemde hem “de Stakke”), geboren te Blaesvelt op 23 februari 1873 en van Melania Josepha Van Heck, geboren te Thisselt op 17 maart 1871. Zijn grootouders waren Ludovicus Neutjens (° 1842) en Rosalia Gillis (° 1843).

Langs moederszijde Ludovicus Philippus Van Heck (° 1849) en Maria Ludovica Dons (° 1850).

Moeder Melania Josephina Van Heck en vader Constantinus Neutjens huwden te Willebroek op 20 oktober 1906 (akte nr 77) en het werd een kroostrijk gezin, waarvan Jan de oudste was. Eerder was Melania Josephina Van Heck gehuwd met Josephus Mertens, wonende te Hemixem, geboren te Ramsdonk op 31 oktober 1864 en overleden te Hemixem op 29 januari 1904 (akte nr. 13). Hij was de zoon van Joannes Cornelius Mertens en van Elisa Cath. Van der Taelen wonende te Willebroek.

Van in zijn jeugd stond Jan Neutjens in het gelid tegen de verdrukker. Voorbeeldig actief en met een doelbewuste zelfverloochening volbracht hij als kommandant van de Antwerpse partizanen, de zwaarste opdrachten. Hij is evenals zovelen uit het verzet gevallen onder de kogels van het nazisme.

Hij stierf voor zijn ideaal, hij streed als communist in de ononderbroken strijd voor de ontvoogding van de arbeider en de opbouw van een betere wereld.

Jan was ook bewust in zijn overtuiging, zoals mag blijken uit zijn laatste brieven ... “Ik ben gelukkig en wat ik deed was voor het heil van mijn volk.” ...

Hij was een kind uit een kroostrijke arbeidersfamilie. Vroeg in de fabriek kende hij al spoedig de harde werkelijkheid van het arbeider lot en voelde de druk waaronder de proletarier (bezitloze) gebukt leeft, in de atmosfeer van miskennis en teruggedrongen in een wereld van sjofele (armoedige) begrippen.

Als hij 20 was, rukte hij zich los uit die benepenheid en gaat op eigen houtje studeren. Zelfstudie, zelfontwikkeling stuwt hem voorwaarts, maar het is hem niet te doen om door deze kennis op een kantoor terecht te komen.

De politieke-, filosofische- en wetenschappelijke kunstproblemen interesseerde hem veel meer!

Het kon niet anders of Jan moest door de gelijklopende sociale strijd in het verzet komen tegen de laffe aanval van het nazisme.

Vanaf het eerste uur stond hij in het gelid tegen de verdrukker als kommandant van de Antwerpse partizanen.

Uit “Systematiek en Willekeur” van Patrick Moreau, Uitgeverij Epo, Berchem

## *Gevaarlijke drijfverijen in de Rupelstreek*

In de regio Willebroek groeit naast de Zwarte Hand vanaf 15 juni 1940 een verzetsbeweging rond Adolf Van den Heuvel. Bij het ontstaan van het Onafhankelijkheidsfront treden hij en zijn groep toe. Zomer 1940 rekruteert Van den Heuvel Frans Peeters en Jan Neutjens, allebei van communistische signatuur. Na de aanhouding van Adolf Van den Heuvel op 26 juni 1941 nemen Jan Neutjens en Frans Peeters contact op met de communistische verzetsgroep uit Antwerpen, die later in 1942 Partizanenkorps PA 033 worden zal.

Neutjens krijgt in november 1942 Albert Lenie toegewezen door een verantwoordelijke van Antwerpen, met als opdracht een afdeling PA Willebroek op te richten, waarvan hij de korpscommandant wordt. Ondertussen wordt in Mechelen onder leiding van Jan-Baptist De Vorser, ook een PA groep opgericht met als leden onder meer Thonet, Van Essche, Roosen en Beterams. Uiteindelijk zullen die groepen samensmelten onder leiding van Neutjens en gezamenlijk actie voeren. Deze wordt uitgevoerd volgens de onderrichtingen van het hoger commando van het Partizanenleger en van het Geheim Leger.

Neutjens wordt op 28 mei 1943 aangehouden na verraad, en Albert Lenie neemt de leiding van de groep over tot hij aangehouden wordt.

Zeven leden van de groep worden voor de Krijgsraad in Antwerpen gedaagd. Minstens 10 van hun acties zijn gedocumenteerd. Uit de klachtenbundel van het proces van 8 september 1943 STL 255/43 blijkt het volgende:

- 10-11-1942 Jan Neutjens werpt een handgranaat in het VNV-lokaal te Willebroek, Lenie staat op de uitkijk; weinig schade.
- 23-01-1943 bompakket aan de ingang van het VNV-lokaal "De Groene Lantaarn" te Mechelen door Neutjens, met Thonet en Rombouts op de uitkijk, weinig schade.
- 24-01-1943 te Heindonk wordt bij een boer een stromijt van 20 ton in brand gestoken door Neutjens en Thonet.
- 06-02-1943 bomaanslag te Mechelen op het magazijn van een kleermaker door Neutjens, met Rombouts op de uitkijk; weinig schade.
- 29-02-1943 bomaanslag op het VNV-lokaal te Mechelen; lichte schade.
- 08-03-1943 mislukte bomaanslag op de ammoniakfabriek te Willebroek door Neutjens en Beterams; Lenie, Van Essche en Thonet staan op de uitkijk.
- 23-04-1943 Neutjens plaatst een springbus in het huis van de oorlogsburgemeester (E. De Ridder) te Willebroek met lichte stoffelijke schade tot gevolg, Thonet en Van Essche staan op de uitkijk.
- 10-05-1943 Rombouts, vergezeld door Neutjens, Thonet en Roosen, werpt een bom in een boekhandel van de D-Vlag te Mechelen; veel schade.
- 14-05-1943 Roosen gooit een handgranaat door het venster van een woning aan de Astridlaan 44 te Mechelen, die door een SS-er bewoond wordt; Neutjens, Thonet, Van Essche en een onbekende stonden op de uitkijk.

De vordering stelt dat de bommen en hun handleiding geleverd werden door De Bruyne, partizaan uit Antwerpen. Zeven verdachten worden vervolgd en veroordeeld door de Krijgsraad, samengesteld uit rechter en voorzitter Dr. Schmiegelow, met als bijzitters de officieren Roga en Rubanka, op vordering van Reichsanwalt Baudisch, hoofdens mededaderschap aan inbreuken op:

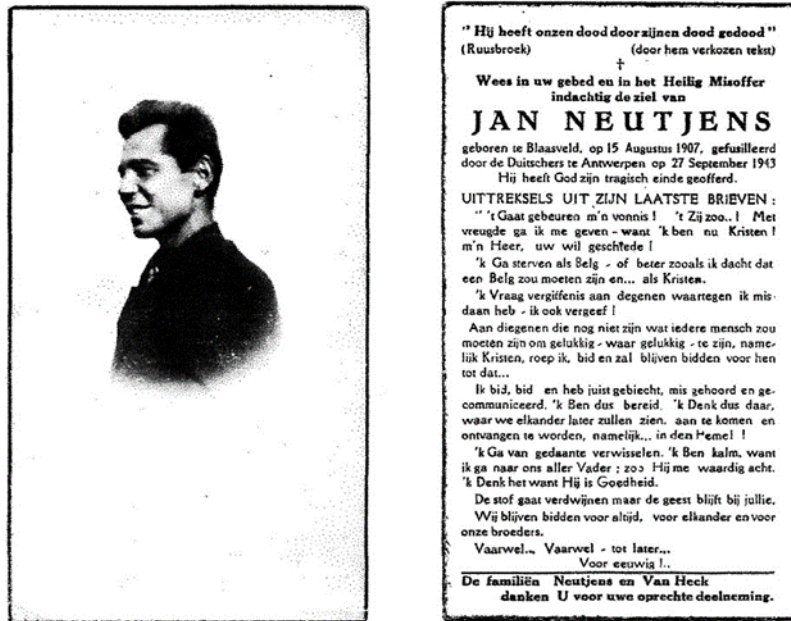
Verordening van 25-08-1941 inzake de bescherming tegen bolsjewistische drijfverijen.

Verordening van 20-09-1941 betreffende de handhaving van de binnenlandse rust in bezette gebieden.

Verordening van 27-12-1941 betreffende de aflevering van wapens.

In toepassing van § 74 van het Duits Strafwetboek RSTGB wordt er gesteld dat er geen mildheid kan worden opgebracht voor de verdachten, zelfs niet nadat ze hebben bekend, en evenmin omwille van hun blanco strafblad, "gezien de gevaarlijkheid van hun drijfverijen en het bezit van wapens, die ze onbetwifelbaar gebruiken zouden tegen de bezettingsmacht en ter storing van de binnenlandse rust ... Het is blijkbaar maar een gelukkig toeval te wijten dat geen mensen om het leven gekomen zijn."

Van de zeven beschuldigen, waaronder Jan Neutjens, worden er zes veroordeeld tot de dood met de kogel.



*Doodsprentje Jan Neutjens*

Op 17-09-1943 bevestigt Generaal von Falkenhausen, de militaire gouverneur van België en Noord-Frankrijk de doodstraffen, die voltrokken worden op 27 september 1943 op de schietbaan van Maria-ter-Heide (Brasschaat).



Jan Neutjens is commandant van de partizanen van de Rupelstreek en lid van de Kommunistische Partij.

Bij de laatste vooroorlogse verkiezingen komt hij op als kandidaat-gemeenteraadslid. Van 1 januari 1942 tot 28 mei 1943 verspreidt hij "De Partizaan, De Rode Vaan, België Vrij" en vlugschriften.

Hij wordt thuis te Blaasveld aangehouden, samen met zijn broer Guillaume, op 28 mei 1943 om 5 u. 30, na verraad.

De inval gebeurde door leden van de SD onder leiding van Max Gunter, die met zijn pistool een stuk van Jan's oor slaat.

Zij worden samen naar Breendonk overgebracht, waar Jan Neutjens in een cel wordt ondergebracht en mishandeld.

Samen met Lenie, Thonet, Van Essche en Beterams wordt hij ter dood veroordeeld wegens "onbevoegd wapenbezit, voortdurende bolsjewistische vrijverijen en voortdurende storing van de binnenlandse rust in de bezette gebieden" bij vonnis in de strafzaak II 255/43 d.d. 8/9/43 van de

rechtbank van de Feldkommandantur 520 te Antwerpen, bevestigd door von Falkenhausen.

Adolf Van den Heuvel: aangehouden te Willebroek op 26-06-1941  
° Willebroek op 13-10-1913  
† Neuengamme op 18-06-1942

Frans Peeters: geen gegevens

Albert Lenie: aangehouden te Willebroek op 19-06-1941  
° Willebroek op 03-08-1918  
† Maria-ter-Heide op 27-09-1943 – gefusilleerd

Jan-Baptist De Vorser: ° Willebroek op 03-08-1918  
† Maria-ter-Heide op 27-09-1943 – gefusilleerd

Pieter Thonet: aangehouden op 17-06-1943  
° Mechelen op 27-09-1923  
† Maria-ter-Heide op 27-09-1943 – gefusilleerd

Josephus Van Essche: aangehouden te Bonheiden op 18-06-1943  
° Bonheiden op 09-03-1911  
† Maria-ter-Heide op 27-09-1943 – gefusilleerd

Roosen: geen gegevens

Frans Beterams: aangehouden op 17-07-1943  
° Mechelen op 21-03-1920  
† Maria-ter-Heide op 27-09-1943 – gefusilleerd

Corneel Rombouts: Stichter van de partizanen in Mechelen,  
aangehouden te Mechelen op 02-08-1943 door GFP.  
° Mechelen op 23.08.1919  
† Maria-ter-Heide op 27.09.1943 - gefusilleerd

De Bruyne: geen gegevens

### *Schuiloord van verzetsheld*

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog fungeerde “Het Broek” als schuilplaats voor een vervolgte.

Voor de ingang van kasteel Bel-Air staat een knap gemaakt borstbeeld van de hand van de Blaasveldse beeldhouwer Herman De Cuyper. Enkel de oudere Blaasveldenaren weten nog dat het hier om Jan Neutjens gaat, een dappere verzetsheld uit WO II.

Maandenlang werd hij door de Duitsers opgejaagd en gezocht maar ze konden hem niet te pakken krijgen. Jan verschool zich in “Het Broek” waar hij blindelings elk paadje kon vinden. Hij had daar immers heel zijn jeugd doorgebracht. Hij had er geravot met zijn vrienden, verstoppertje gespeeld, cowboy en indiaantje.

De Duitsers werden wanhopig en voelden zich vernederd. Soms zagen ze hem en dan werd hij beschoten maar altijd was hij hen te vlug af. In “Het Broek” had hij een geheime schuilplaats die enkel gekend was door enkele familieleden en vrienden van het verzet en daar kwamen ze hem bevoorraden met voedsel en drank. Uiteindelijk werd hij verraden. Toen zijn moeder op sterven lag verliet hij zijn schuilplaats om haar een laatste groet te brengen maar daar werd hij opgewacht door de Gestapo. Jan werd naar het kamp van Breendonk overgebracht en daar zwaar gefolterd. Hij klikte niet, ook niet onder de gruwelijkste martelingen.

Op zijn doodsprentje stond, naast enkele uittreksels uit zijn laatste brieven, in vetjes gedrukt: “hij heeft onzen dood door zijnen dood gedood”.

Woorden afkomstig van zijn vrienden van de weerstand die hun leven aan hem te danken hadden.

Jan Neutjens ligt begraven, rechts naast de ingang van de kerk van Blaasveld.  
(Mondelinge overlevering in 1985 van Marcel De Veirman en Karel De Maeyer.)

*Zijn einde!*

Jan Neutjens, gewapend oorlogsweerstander 1940-1945, commandant van de partizanen van de Ruppelstreek en lid van de Kommunistische Partij werd thuis te Blaasveld aangehouden door de SD, samen met zijn boer Guillaume op 28 mei 1943, na verraad.

Hij werd ter dood veroordeeld wegens “onbevoegd wapenbezit en storing van de binnenlandse rust in de bezette gebieden”, door de rechtbank van de Feldkommandantur te Antwerpen. Hij werd naar het Fort van Breendonk gebracht van waaruit hij naar Antwerpen werd gevoerd, waar hij na een schijnproces ter dood werd veroordeeld.

De terechtstelling gebeurde te Antwerpen aan d’Herbouvillekaai en de begraafing te Maria-ter-Heide (Brasschaat).

Maria-ter-Heide was een belangrijke militaire basis, oefenterrein en luchthaven. Fort Brasschaat maakte deel uit van de fortengordel rond Antwerpen.

*Zijn laatste brieven:*

Aan zijn ouders;

*“Antwerpen 27 September 1943.*

*Aan m’n dierbare Beste Ouders,*

*’t Is nog vroeg ’t is koud en bibber een weinig van kou, want ’t is nog vroeg. ’k Word met vaster van hand, je niet dat... M’n onderbreekt me gedurig wan m’n maakt mijn inventaris: Alles is in orde. En nu wat denken!*

*Eerst en vooral: ’k ben dus kristen geworden! En hoop en heb gebeden, bid nog en zal blijven bidden, omdat je beiden ook dat zoudt worden: kristen!*

*Word dat! Word dat!*

*’t Gaat gebeuren m’n vonnis! ’t Zij zo....!*

*M’n Heer, Uw wil geschiedde!...*

*’k Ben kalm, want ik ga naar ons aller Vader: Zo Hij mij waardig acht. Ik denk het want, Hij is goedheid. – Dat wil zeggen: ondanks al het kwaad door mij bedreven aan U en aan anderen. Hij heeft mij vergeven! Je beiden vergeeft mij ook, niet waar? Ja, ja! Hoor ik je al zeggen, want ik zie en hoor je nu bij mij. Je omhelst me beiden, zoals ik jullie omhels. Nu zeggen we tot elkander. –*

*Vaarwel! ... Vaarwel! ... De stof gaat verdwijnen maar de geest – blijft bij jullie tot later?...*

*Je zoon – nogmaals vergiffenis!...*

*Vaarwel en tot... een kus.*

*Jan”*

Aan zijn dierbare broers, zusters, enz.

*“Antwerpen, 27 September 1943.*

*Aan mijn dierbare broers, zusters, schoonbroers, schoonzusters, enz.*

*Wat gebeuren moet, zal gaan gebeuren. ‘k Ga nog even tot julie enkele woorden van afscheid schrijven, afscheid, ja, afscheid!*

*Eerst en vooral m’n dank voor al wat jullie voor mij gedaan hebt!*

*‘k Vraag vergiffenis aan degene waartegen ik misdaan heb.*

*Ja, niet waar! Ik ook vergeef!...*

*‘k Zal jullie blijven gedenken wanneer ik daar ben aangekomen waar ik hoop aan te komen, namelijk... in den Hemel, zo ‘t God behaagt.*

*‘k Zal blijven bidden voor jullie, zoals ik hoop dat jullie voor mij zult bidden.*

*En aan diegenen onder jullie, die nog niet zijn, wat iedere mens zou moeten zijn om gelukkig, waar gelukkig! Te zijn, namelijk kristen, roep ik, bid en zal blijven bidden voor hen tot dat...*

*En nu vaarwel, vaarwel en tot later!...*

*‘k Ga sterven omdat ik geleefd heb zoals ik zou moeten leven.*

*Jullie aller Jan.”*



*Grafzerk Jan Neutjens*



*Buste Van Jan Neutjens door Beeldhouwer Herman De Cuyper*

Ten einde hem de erkentelijkheid van de gemeente Blaasveld te betonen, besloot het gemeentebestuur op de raad van 25 april 1945, de onkosten van de ontgraving, de overbrenging, de begrafenis in de gemeente, evenals de aankoop van een kroon, op zich te nemen. Op de plechtigheid in mei 1945 waren vele inwoners, gemeentebestuur, rijkswacht en scholen aanwezig.

Hij kreeg zijn laatste rustplaats, rechts naast de ingang van de kerk.

Op 15 januari 1948 kreeg hij zijn eigen straat, de “Jan Neutjensstraat”, de vroegere “Groene Hoek” naast de spoorweg in de Dorpstraat.

In juni 1980 werd voor de ingang van kasteel “Bel-Air”, zijn in brons gegoten borstbeeld, een scheping van zijn vriend-beeldhouwer Herman De Cuyper, onthuld.

**Fons De Bondt**

*Bronnen:*

Jan Neutjens jr, neef (° Willebroek 02-02-1945 - † Reet 15-07-2008).

Louis Van Beneden (Ruisbroek, Puurs).

Marcel De Veirman en Karel De Maeyer, mondelinge overlevering in 1985.

Bert De Keyzer.

Patrick Moureau – Uitgeverij Epo, Berchem.

Burgerlijke stand Willebroek, huwelijksakten 1906.

Burgerlijke stand Hemiksem, akte van overlijden 1904.

Karel De Decker, 2006.

René Pattyn, foto's.

<http://nl.wikipedia.org/wiki/maria-ter-Heide> - 24-11-2008.

Eigen archief.



# Het lot van Roma en Sinti tijdens Wereldoorlog II

## Transport Z vertrekt vanuit Dossin kazerne

### Henri Maitre

#### TRANSPORT Z (ZIGEUNERS)

Henri Maitre wordt op 20 mei 1898 geboren in Verviers, België.

Hij is de zoon van Jean Maitre (geboren in Frankrijk) en Anna Maria Pirhaly [Porady] (geboren in Noorwegen).

Henri beoefent meerdere beroepen: paardenhandelaar, ketelslager-vertinner en foorkramer. Samen met zijn vrouw, Marie Fasci, geboren in Diksmuide in 1901, heeft hij twee zonen: Auguste en Joseph.



Pasfoto's van Henri Maitre en zijn vrouw Marie Fasci (Bron: ARA-Vreemdelingenpolitie, Brussel)

De familie Maitre vlucht in mei 1940 voor de Duitse troepen uit naar Frankrijk, maar raakt geblokkeerd in Rouen, Normandië. De gendarmerie ondervraagt de gezinsleden op 8 november 1940 tijdens hun terugreis naar België. Reizen in Frankrijk is sinds het Franse decreet van 6 april 1940 echter verboden voor "nomaden" en houders van een antropometrisch identiteitsbewijs (nvdr: ze werden onderzocht naar raciale kenmerken en geregistreerd). De familie Maitre wordt daarom naar het dichtstbijzijnde kamp voor nomaden gebracht in Linas-Monthéry (Frankrijk).

Wanneer ze niet worden vrijgelaten, lanceren negen familiehoofden geïnterneerd in Linas-Monthéry, waaronder Henri Maitre, op 6 december 1941 een oproep aan de Belgische consul-generaal in Parijs. De families willen gerepatriëerd worden. De Belgische diplomaat contacteert in

september 1942 de prefect van Maine-et-Loire om het statuut van Belgisch vluchteling voor de geïnterneerde Roma en Sinti families te regelen.

De betrokken families zijn ondertussen echter overgebracht naar Montreuil-Bellay (Maine-et-Loire), een van de grootste interneringskampen voor nomaden in Frankrijk. In mei 1943 verkrijgen ze uiteindelijk de toestemming om te blijven, op voorwaarde dat ze een job en een verblijfplaats vinden op minder dan 20 kilometer van het kamp.

Verontwaardigd door zowel de leefomstandigheden in het kamp als door de traagheid en het inadequate optreden van de instanties, keren de families aan het einde van de zomer van 1943 toch naar België terug. Daar worden de nomaden immers niet gedwongen zich te settelen en worden geen interneringskampen opgericht.

Dit idee van veiligheid is echter slechts een illusie...

De beslissing om de Roma en Sinti in Europa te deporteren is immers al gevallen.

Een vijftiental Belgische Roma- en Sinti-families worden eind november 1943 door de Feldgendarmeerie en de SD van Brussel opgepakt in Hénin-Liétard – vandaag Hénin-Beaumont (Pas-de-Calais). Het gaat om de gezinnen: Annies, Boudin, Colicon, Demestre, Fasci, Galut, Cal, Maitre, Modis, Petrebost, Roussalino, Todor en Vadoche.

Ze worden gevangengezet in Loos-lez-Lille (Rijsel, Frankrijk), en vervolgens overgebracht naar en geregistreerd in de Dossinkazerne in Mechelen, België, op 9 december 1943.

Dit verzamelkamp maakt deel uit van het plan uitgewerkt met het oog op de raciale deportatie door de militaire bevelhebber in België en Noord-Frankrijk.

Henri Maitre wordt in de Dossinkazerne ingeschreven onder het nummer Z 301 (Z voor het Duitse woord *Zigeuner*).

Op 15 januari 1944 vertrekt vanuit Mechelen konvooi Z – enig in zijn soort in België – met aan boord 353 Roma en Sinti. Bestemming: Auschwitz.

Het konvooi wordt gekoppeld aan Transport XXIII dat 655 Joodse gedeporteerden bevat.

De trein komt op 17 januari 1944 in Birkenau aan. De Roma en Sinti ondergaan geen selectie. Bij aankomst wordt niemand van hen vergast. Allen, ook de zuigelingen en grijsaards, worden getatoeëerd en in het familiecamp in Birkenau geïnterneerd.

De levensomstandigheden zijn er extreem slecht, de sterftcijfers uitzonderlijk hoog:

tussen januari en maart 1944 komt de helft van de Roma en Sinti, gedeporteerd met transport Z, om.

Op 2 augustus 1944 wordt het familiecamp geliquideerd. De SS die het kamp leidt moet immers plaats maken voor de Hongaarse Joden die in die periode massaal worden gedeporteerd.

Henri Maitre (tatoeagenummer Z9160) wordt op 15 april 1944 samen met 23 andere Roma en Sinti uit Transport Z van Birkenau overgebracht naar Buchenwald.

Na een quarantaineperiode in het kleine kamp, in Block 57, wordt Henri gevangene 39667 in de administratie van Buchenwald. Zijn medische fiche vermeldt dat hij 71 kg weegt voor een lengte van 1m70 en dat hij “nooit ernstig ziek is geweest”. Na vaccinatie en een radiografie in mei 1944 wordt hij geschikt bevonden om te werken.

Midden-april 1944 werd een eerste groep van 200 Roma en Sinti al overgebracht van Buchenwald naar het complex Mittelbau in de Harz.

Daar worden de repesaillebommen V1 en V2 gefabriceerd.

Een maand later, op 11 mei 1944, vertrekt een tweede transport met 530 personen naar Mittelbau.

Henri Maitre maakt er deel van uit, samen met enkele andere Roma- en Sinti-mannen uit transport Z:

François Alderbonn, Louis Demestre, Nicolas Herbrecht, Paul Taicon en Henri Theer. Ze worden tewerkgesteld in Niedersachswerfen, ten oosten van de tunnel van Dora, een van de nieuwe werven die in 1944 opgestart werd door het personeel van Kammler in een poging de Duitse vliegtuigproductie ondergronds verder te zetten.

Henri Maitre wordt op 27 juni 1944 in de ziekenboeg van Dora opgenomen. Vervolgens wordt hij op 28 oktober 1944 ingeschreven in het Kommando Mittelbau II-Ellrich-Juliushütte. Het aantal Joodse, Roma en Sinti gedetineerden in dit kamp ligt gemiddeld hoger dan hun aantal in Dora-Mittelbau.

Henri Maitre blijft in Ellrich tot het begin van de evacuatie op 4 april 1945. Hij belandt in Bergen-Belsen waar hij op 15 april 1945 bevrijd wordt.

Tijdens een medisch onderzoek op 25 mei 1945 wordt een “sterke vermagering en een afwijkend geluid in de linker long” vastgesteld.

Henri wordt gerepatrieerd via Brussel en het opvangcentrum van de KAJ (Katholieke Arbeidersjeugd).



Een willekeurige groep kinderen uit het transport Z

Henri's vrouw Marie is vanuit Birkenau naar Ravensbrück gestuurd, net zoals een aantal andere vrouwen uit transport Z die de gemiddelde levensduur van drie maanden in Birkenau hebben oversteegen. Marie wordt toegevoegd aan het *Kommando* van Schlieben-Hasag, gespecialiseerd in de oorlogsindustrie.

Hoewel zij net als zoon Auguste de deportatie overleven, verliest het gezin tweede zoon Joseph, die in Ellrich is omgekomen.

Transport Z telt slechts 32 overlevenden – 13 vrouwen en 19 mannen.

Eenmaal gerepatrieerd naar België of Frankrijk, worden deze Roma en Sinti niet erkend als oorlogsslachtoffer en de overheid keert hen geen enkele schadevergoeding uit. Ze worden immers nog steeds gezien als een crimineel volk en worden ook als dusdanig voorgesteld.

Na zijn terugkeer naar België, neemt Henri Maitre zijn oude activiteiten opnieuw op. Hij overlijdt op 4 februari 1965 in Brussel.

# Hondenreglement te Blaasveld 1883 met enkele bedenkingen.

Het betreffend reglement handelt over belasting op de honden en werd door de gemeenteraad goedgekeurd op 18/05/1883 als gevolg van een omzendbrief van de gouverneur na wijziging van het belastingreglement op honden. Volgens artikel 78 van de gemeentewet van 30 maart 1836 kreeg de gemeenteraad meer bevoegdheden om beslissingen te nemen. Er liepen veel honden op straat en die vormden een groot gevaar voor de openbare veiligheid. Om naam en woonplaats van eigenaars en houders van die honden te achterhalen besloot de gemeenteraad het volgende.



Binnen 14 dagen na afkondiging van dit reglement (art. 1) moeten die personen op het politiebureau of gemeentesecretariaat aangifte doen. Zelfde termijn in geval van nieuwe honden. "Zooghonden" kregen uitzondering. Bij aangifte (art. 2) kreeg men een kosteloos genummerd kenteken voor elke hond om het vast te maken of te bevestigen aan zijn halsband die hij moet dragen.

Bij verandering van baasje (art. 3) moet dit door de twee partijen verwittigd worden aan het bureau waar het kenteken werd uitgereikt en dit blijft geldig. Als men een nieuwe hond neemt ter vervanging van deze waarvoor het kenteken is uitgereikt mag dit blijven dienen.

Voor een verloren of onbruikbaar geworden kenteken (art. 4) zal de persoon op wiens naam de hond te boek staat, bij de politie of de gemeente een nieuw kunnen bekomen tegen betaling van 50 centiem. Merkt men dat zijn hond verdwenen is (art.5) , moet men dit onmiddellijk verwittigen.

Niet ingespannen honden (art. 6) aangetroffen op straat zonder halsband en kenteken zullen door en vanwege de politie opgevangen en afgezonderd worden "om gedood te worden" als ze binnen twee dagen niet teruggehaald zijn. Bij teruggave moet kwijting van kosten gebeuren zonder dat de hierna vermelde bekeuring vervalt.

Honden met of zonder halsband of kenteken (art. 7) die op straat met verschijnselen van razernij zouden opgemerkt worden, zullen door de politie gedood worden en de eigenaar zal, indien mogelijk, aanstonds verwittigd worden.

"Doghonden" (art. 8) mogen alleen vastgehouden (dus aan de leiband) op straat verschijnen. Die regel geldt ook voor alle niet ingespannen honden waarvan de eigenaars niet in Blaasveld wonen. Bij overtreding wordt art.6 toegepast.

Bij waargenomen razernij te Blaasveld of in naburige gemeente (art. 9) zullen burgemeester en schepenen via weekbladen en aankondigingsbiljetten verbieden, dat andere dan niet ingespannen

en gemuilkorfde honden op straat komen, dit volgens de provinciale verordening van 16 juli 1867. Bij overtreding van dit artikel kunnen de honden door de politie worden gedood.

Bestrafing bij overtreding van deze verordening (art. 10) gebeurt "met een boet van een tot tien franken en eene gevangenis van één tot drij dagen, afzonderlijk of te samen, volgens omstandigheden en bevinding van zaken". Inwerkingtreding van de verordening (art. 11) vijf dagen na afkondiging. Tot daar het reglement. De politie moest toezien op de naleving, overtredingen vaststellen (inkomsten voor de gemeente door eventuele boete) en werd er voor betaald.

We stellen vast dat het gemeentebestuur wel bekommerd was om de veiligheid en de gezondheid van de bevolking. Maar veel aandacht voor het welzijn van de honden bespeuren we niet. Wel aan de leiband houden, muilkorven, inspannen (bijvoorbeeld in een karretje van een melkventster die het zich gemakkelijk maakt en de zweep hanteert).



Zelf heb ik vroeger in het ouderlijk huis op zolder nog een hondengareel gevonden (en aan een heemkring geschonken; een gelijkaardige melkstoop heb ik zelf nog in mijn bezit).

Begrijpelijk dat in de beschreven periode niet zachtzinnig gereageerd werd tegen "stratiers", loslopende honden zonder eigenaar, rekels, opportunistische schooiers om aan hun kostje te komen. Ze waren toch een gevaar voor de gezondheid (vooral indien besmet met hondsdolheid) en de veiligheid van de bevolking.



Er waren er te veel. Dus opruimen, afmaken en vernietigen maar ... soms werden ze gewoon neer geknuppeld.

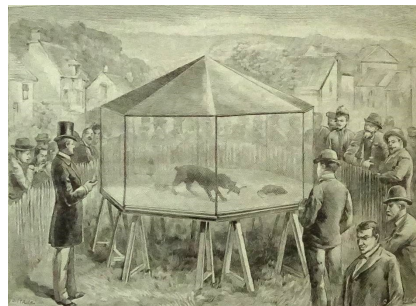
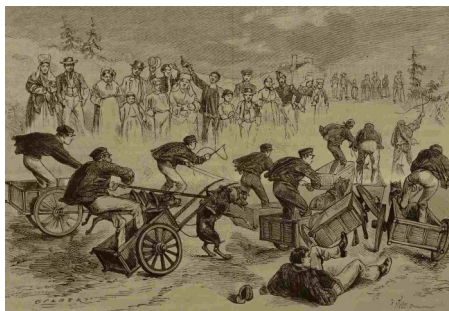
Bepaalde categorieën van honden kregen een relatief humaner behandeling. Waakhonden, speurhonden, jachthonden zijn enkele voorbeelden. Sledehonden in het hoge noorden hoorden daar ook bij evenals de hoger beschreven trekhonden.



Een speciale vermelding verdient de alom gekende Zwitserse sint-bernard, sint-bernardshond of bernhardiner. Een echte "loebas". Hoeveel mensenlevens heeft die niet gered met zijn vaatje? Of hoeveel hebben niet uit dat vaatje getapt zonder het nodig te hebben?



Altijd was het gedoogde gebruik van honden in het belang van de maatschappij. Voor de handel, de economie, de veiligheid, maar ook voor ontspanning en het plezier er een te bezitten. Hoe leuk was het niet met een jachthond door de natuur te trekken en wild af te schieten. Een stevige maaltijd er boven op was niet te versmaden. En hoe spannend was de hondenkoers te Brussel niet? Een beetje wreder waren de honden-rattenkoersen in Frankrijk waar de hond om ter snelst een rat moest vangen. De eigenaar van de rapste hond mocht de prijs in ontvangst nemen. Ook in het circus mochten de honden hun beste kunstjes tonen aan jong en oud.



Dit is zowat een rudimentair beeld van het hondengebruik in een periode waar hondenwelzijn en bij uitbreiding dierenwelzijn niet belangrijk was of ondergeschikt aan andere belangen. Op de eerste plaats de mens en waar het dier... ?

Evolutie is normaal. Sint Franciscus is sedert eeuwen als beschermer de patroonheilige van dieren. In de Middeleeuwen waren er hondenslayers (en in Boom heeft men na de oorlog nog de bijnaam van "hondenfretters"). In België kwam er in 1867 wetgeving ter bescherming van dieren (als eigendom). Het Willemfonds publiceerde in 1869 het boek "De Menschen en de Dieren" van Sophia MacLeod geboren Fredericq in verband met dierenbescherming. Nu is er heel veel aandacht voor dierenbescherming en dierenwelzijn.

Onze hondjes worden als echte troeteldiertjes letterlijk in de watten gelegd, gekapt, geborsteld, met de beste hondenvoeding verwerkt uit de grote voorraad uit de supermarkten. Ze worden gekleed, door de dierenarts opgevolgd qua gezondheid. Ze worden op hotel geplaatst, verzekerd tot het einde van hun hondenleven wanneer ze eventueel een crematie of droevige begrafenis krijgen met misschien nog een afscheidsfeestje.

En toch! Nog worden ze veel van hun vrijheid ontnomen. De leiband bestaat nog. Tijdens de werktijd van hun baasjes worden ze thuis dikwijls nog opgesloten. Als de baasjes het niet meer zien zitten, worden ze naar een asiel gebracht, of gedumpt en worden ze zoals vroeger "stratiers"...

Onlangs keurde het Vlaams Parlement de Codex Dierenwelzijn goed. En er is zelfs vanuit bepaalde kringen vraag op dierenrechten in de Grondwet op te nemen.

Conclusie: veel is verbeterd voor de honden en bij uitbreiding voor sommige andere dieren, maar is de slinger niet een beetje doorgeslagen?

Als aanvulling nog enkele spreekwoorden en gezegden in verband met honden:

Die met de honden te bed gaat, staat met vlooiën op.

Die bij de hond slaapt, betrapt van zijn vlooiën.

Als de hond in de pot is, vlieden de vrienden.

Honden aan den band vangen geen hazen.

Als twee honden vechten voor hetzelfde been, loopt de derde ermee heen.

De kwaadste hond krijgt 't beste been; de beste hond heeft veeltijds geen.

Men moet den hond aan den band leggen eer men hem tergt.

Schoothondjes zijn wel allemans vrienden, maar de nijdige bulhond waagt voor zijn meester het leven.

In alle landen bijten de honden en lasteren de monden.

Een schurftige hond.

Een hondstrouwe dienaar...

L. Bernaerts



## Willebroek in de filatelie (deel 3).

### Reacties op mijn vorige artikels.

Eén persoon heeft op mijn tweede artikel gereageerd : zij (ja, een dame nog wel) heeft eveneens een aantal enveloppen met verschillende vlagstempels teruggevonden.

Het mysterie i.v.m. de Vlaamse Kermis in 1946 blijft evenwel onopgelost, alhoewel ik toch een beetje had gehoopt op wat extra informatie hierover.

### 3) Andere filatelistische postwaardenstukken :

#### a) Maximumkaarten.

Naast FDC's (zie vorig artikel) bracht men ook maximumkaarten uit; dit zijn postkaarten met een zo groot mogelijke verband tussen de afbeelding op de kaart, de afbeelding op de postzegel en de info in de stempel; daarnaast mag de postzegel en de afstempeling, uitzonderlijk, wel op de beeldzijde van de postkaart voorkomen.

De volgende postkaart, uitgegeven ter financiering van de bouw van het Nationaal Monument aan de Politiek Gevangene, ook wel 'De Weerstander' genoemd, door Idel Iancheleveci, is hier een mooi voorbeeld van:



- 1) De postkaart : een foto van de kunstenaar bij de afwerking van het standbeeld (dit geeft een goed idee van de grootte van het monument!);
- 2) De postzegel : het volledige monument op zijn sokkel, zoals het eruit gaat zien bij zijn voltooiing, uitgegeven op 20 augustus 1951;
- 3) De stempel 'BREENDONK', zijnde de gemeente, waar het monument zal geplaatst worden voor het Fort van Breendonk en als afstempelingsdatum : 9 november 1951.

### b) Scheepsbrieven.

Tijdens de vele internationale missies, waaraan de Primula heeft deelgenomen, is het de gewoonte om in de havens, waar aangelegd werd, briefwisseling te versturen, voorzien van speciale stempels met o.a. de gegevens over de expeditie, enz. Scheepspostverzamelaars kregen en grepen de kans om aan boord van het schip briefwisseling af te geven of naar het schip op te sturen, zodat deze scheepsbrieven, in het plaatselijke postkantoor afgestempeld, te worden verzonden (verschillende brieven in mijn bezit).

Dit is ook gebeurd, tijdens het bezoek van de Primula tijdens een Willebroekse jaarmarkt op 24 oktober, zijnde een laatste maandag in oktober. Het is de aangebrachte scheepsstempel, die direct de aandacht trekt:

Centraal staat het schild, daaronder de leuze en bovenaan de naam van het schip, alsmede de reden, waarom het schip in Willebroek aanlegde.





In het gekroonde schild vind men rechts het wapenschild van Willeboek en links een afbeelding van primulabloem. Een eenvoudige brief met een verwijzing naar de verbondenheid tussen het schip Primula en de gemeente Willebroek.

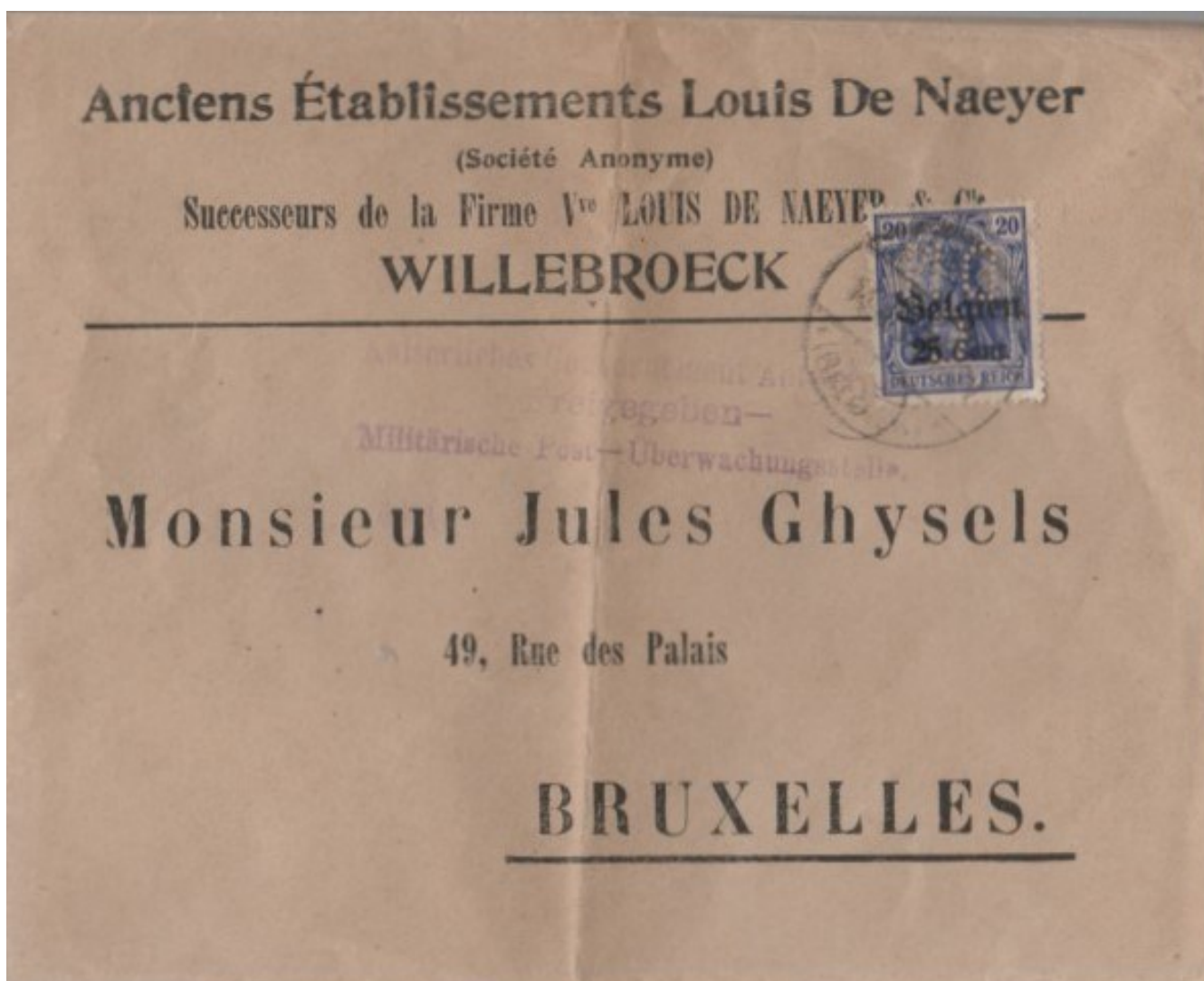
**c) Frankeermethodes beschikbaar voor ondernemingen, organisaties, enz.**

**1) Geperforeerde gewone postzegels (Perfins).**

De hoeveelheid verstuurde post bij bedrijven lag aanzienlijk hoger, dan bij particulieren. Er dienden, op regelmatige tijdstippen, grote hoeveelheden postzegels aangekocht te worden. Om diefstal of misbruik (= privé gebruik) te voorkomen werden deze zegels met letters en/of symbolen doorprikt, vandaar de Engelse benaming 'Perfins'. In Willebroek werd van deze mogelijkheid gebruikt gemaakt door slechts twee ondernemingen : De Naeyer & CY (DNC) en notaris Peeters (GP). Naargelang de oplettendheid van de bediende bij het plaatsen van de postzegels in de perforatiemachine, waren er vier combinaties mogelijk!

Hieronder een voorbeeld van een brief met een perforatie in spiegelschrift!

Bekijk de postzegel eens goed.



## 2) Vooraf gestempelde postzegels.

Door de blijvende groeiende dagelijkse briefwisseling, ging men op zoek naar een tijdbesparende oplossing. Een gedeeltelijke oplossing vond men in het gebruik van vooraf-gestempelde postzegels. Een goede oplossing voor de postbediende, maar voor de postzegelplakker van dienst in het bedrijf zelf veranderde er niets.



De link met Willebroeck? De voorkant is een postkaart met een beeld van de vaart! Drukkerij Nels verkocht zijn surplus aan postkaarten, mits publicitaire opdruk, door aan bedrijven.

## 3) De roodfrankeringen.

De oplossing, voor beide partijen, kwam er bij de ingebruikname van de automatische frankeremachines. Hierdoor waren geen postzegels meer nodig. Deze manier van frankeren bestond al een tijdje bij officiële instanties; toen ook ondernemingen hiervan gebruik konden maken was het hek van de dam. Ook in groot Willebroeck! Net zoals bij vlagstempels, kon tegelijkertijd ook reclame gemaakt worden voor hun producten en/of diensten. De gemeente Willebroeck maakte hiervan jarenlang gebruik voor de jaarlijkse jaarmarkt in oktober.





De Naeyer maakte reclame i.v.m. het gebruik van verpakkingspapier (wie herinnert zich nog de rollen inpakpapier onder hun eigen naam, te koop aangeboden bij o.a. den Amelinckx!)

De eerste periode van het gebruik van roodfrankeringen werd gekenmerkt door de grote verscheidenheid aan afdrucken van de afstempelingen zelf, aangezien elke frankeer-machinefabrikant zijn eigen typische omkadering rond de frankeerwaarde had. Ook het nummer in deze omkadering, was uniek per gebruiker (hieronder en op de volgende bladzijde, een bloemlezing aan bestaande afdrucken, in gebruik bij verschillende Willebroekse bedrijven).

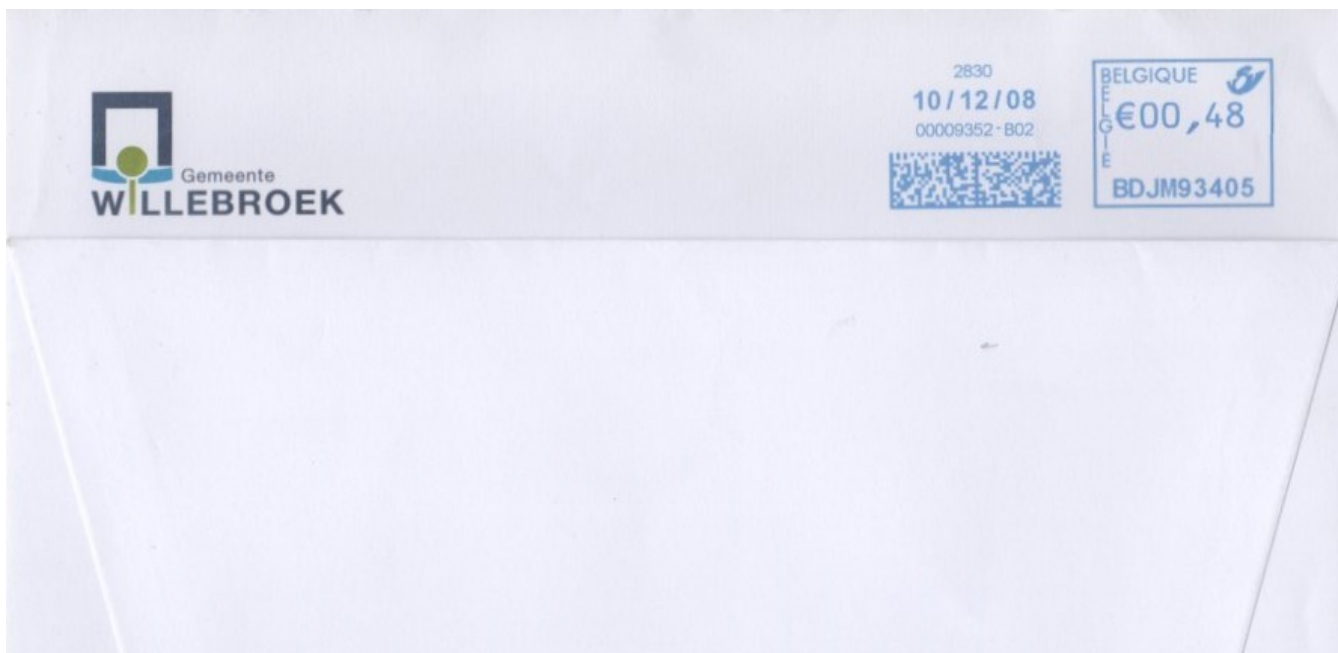




Op een bepaald moment, werd het uitzicht van de roodfrankeringen gelijk, om het even welke fabrikant het toestel leverde; de rode kleur bleef wel ongewijzigd. Het type van frankeermachine zat vervat in de alfanumerieke code in de omkadering.



Bij de derde versie, schakelde men over op een andere kleur, namelijk blauw i.p.v. rood; de naam van de plaats van afstempeling (Willebroek) werd vervangen door het postnummer.



Deze rood- of blauwfrankeringen beginnen stilletjes aan te verdwijnen, doordat, momenteel, het verzendingsproces van de bedrijfsbriefwisseling volledig uitbesteed wordt aan gespecialiseerde firma's, en dit, vanaf het vullen van de omslag met inhoud (factuur, bankafschrift, promoties of reclame) t.o.m.de verzending ervan. Maar voor hoelang nog?

Geen vragen, deze keer, op het einde van het artikel; enkel een vaststelling.

Door het 'op zoek te gaan' naar bijkomende documenten ter illustratie van mijn artikels, heeft dit bij mij een heel positief effect gehad, doordat ik, in sommige onderdelen van mijn verzameling, soms totaal onverwacht, documenten (her)ontdekte, waarvan ik niet meer wist, dat ik ze had. En in tegenstelling tot de overige artikels over één enkel onderwerp, mocht ik wel, bij wijze van sprake, van den hak op den tak springen.

Wellicht heb ik jullie wat interessants kunnen tonen?

Guido

een filatelistische Willebroekenaar



Wij zijn nog open op 8 juni 2024 en 22 juni 2024 en daarna vanaf 14 september 2024 terug beschikbaar.

U kan ons ook bereiken na telefonische afspraak 0474/420565 of 0477/266537

Voor de maanden juli en augustus 2024

## Ere-Leden

AERTS Rudy	VILVOORDE	REYNTIENS Marie-Louise	WILLEBROEK
BUGGENHOUDT	WILLEBROEK	SCHAERLAECKEN Theo	WILLEBROEK
COENJAERTS Rafael	WILLEBROEK	SIEBENS Marcel	RUMST
DE CAUWER Luc	VILVOORDE	VAN DER AUWERA - TAFFIJN	ROOSDAAL
DE JONGHE Dirk - TORFS	HEINDONK	VAN DER JEUGHT François	WILLEBROEK
DE MAEYER Danny	WILLEBROEK	VAN DESSEL Annie	WILLEBROEK
DELLETTE Alfred	WILLEBROEK	VAN DYCK Georges	KEERBERGEN
FOQUE Guy	WILLEBROEK	VAN DYCK Rudiger	WILLEBROEK
HAUCHECORNE Viviane	WILLEBROEK	VAN HUMBEECK Luc	WILLEBROEK
HENS Werner	WILLEBROEK	VLEUGELS - BREMS Georges	KONTICH
MUYSHONDT - VAN MOER	WILLEBROEK		

## Steunende Leden

BERNAERTS Leon	WILLEBROEK	PEETERS Jan	BREENDONK
BEVERS - VAN DAM Eddy	HEINDONK	SEGRS Paul	WILLEBROEK
BROOS Jan	WILLEBROEK	SOMERS Karel	BLAASVELD
CALUWE Ludwig	ESSEN	STEVENS Isidoor	WILLEBROEK
DALLE - HAUCHECORNE	WILLEBROEK	STEVENS Marcel - STEENMANS	WOLVERTEM
DAMMAN JOSE	BREENDONK	TEMMERMAN Josephine	KAPELLE O/D BOS
DE BACKER Ivo	BERCHEM	THYSEBAERT Jozef	TEMSE
DE BOECK Etienne	PUURS	VAN ASBROECK Jan	KLEIN WILLEBROEK
DE BORGER Ariane	WILLEBROEK	VAN DAM Gert	OIZY
DE BORGER Antoinette	BLAASVELD	VAN DER AA Eric	TISSALT
DE BRUYN Irma	WILLEBROEK	VAN DER KRIEKEN Hendrik	MECHELEN
DE WITTE Elza	WILLEBROEK	VAN DER TAELEN - DE BOECK	WILLEBROEK
DELALIEUX Sophie BVBA (dokter)	KAPellen	VAN INGELGEM Irena	BLAASVELD
DERYCKE Noel (dokter)	GENT	VAN LAER Leo	WEERT
DEZAEGER A.	WILLEBROEK	VANDAELE Hendrik	WILLEBROEK
FRANS Victor - WOUTERS Rita	HEINDONK	VERBEECK PORTUAL	HEINDONK
GEERTS Alfons - HUYSMANS Agnes	TISSALT	VERBRUGGEN Luc	MALLE
GEUENS Natalie	BREENDONK	VERELST J- VERHOEVEN M.	WILLEBROEK
HEYMANS Jef	WILLEBROEK	VERHOEVEN - FOQUE	BLAASVELD
HOOFD Julien	RUMST	VERSTREPEN Christiaan	WILLEBROEK
JORDAENS Flor	PUURS	WAUMANS Eddy	OPPUURS
LEYS Kim	TISSALT	WYMEERS Harry	WILLEBROEK
MEES Albert	WILLEBROEK		

**Bedankt aan alle abonnees  
en sponsors voor de steun aan  
onze vereniging!!**

# De Genealogische en Heemkundige Kring

## Vaertlinck vzw, Willebroek

Secretariaat: Molenweg 24 – 2830 Willebroek

Verzamelt:

Alle documenten over Willebroek met inbegrip van Blaasveld, Heindonk en Tisselt, zoals oude weekbladen, zichtkaarten en foto's;

Alle documenten over inwoners van deze gemeenten, doodsprentjes, doodsbriefen, familiearchief, akten van aankoop of verkoop.

Doe deze waardevolle voorwerpen niet weg maar verwittig één onzer bestuursleden.

U kan gewoon een e-mail zenden naar de secretaris:

[rene.pattyn@telenet.be](mailto:rene.pattyn@telenet.be) of [info@vaertlinck.be](mailto:info@vaertlinck.be)

DE8000954-ONT005-CB023



Overwinningstraat 87 - 2830 Willebroek  
+32 3 886 43 39 - [info@groepkerremans.be](mailto:info@groepkerremans.be)  
[www.groepkerremans.be](http://www.groepkerremans.be)



# 上海酒家

## CHINEES RESTAURANT

# SHANGHAI

Stationsplein 2  
2830 Willebroek  
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen gelieve dit te melden  
bij bestelling wij trachten u zo goed  
mogelijk verder te helpen

Maandag	17u30 - 21u30
Dinsdag	Gesloten
Woensdag	12u00 - 14u00 17u30 - 21u30
Donderdag	Gesloten
Vrijdag	17u30 - 21u30
Zaterdag	17u30 - 21u30
Zondag	12u00. - 14u00 17u30 - 21u30

Bij uw volgende  
aankoop denk  
eens aan onze  
sponsors !!!

# van dyck



bed - bad - keukenlinnen - ondergoed - nachtkleding  
naaiboetiek - modeaccessoires

A. Van Landegemstraat 41  
2830 Willebroek  
Tel. 03/886.60.82

Ik lees Vaertlinck Contact al jaren van A tot Z en  
raad het aan elke Willebroekenaar aan.  
Een abonnement kan al vanaf 20 euro

Met genegen groet,  
Georges Van Dyck op zijn 95<sup>ste</sup> .



www.inforegio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

Het  
Groene  
Huis  
bloemen & planten



### OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-17u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

### Bruidswerk

Geschenken      Grafdecoraties  
Bloemschik cursussen



Overwinningstraat 163b, 2830 Willebroek  
Tel: 03 860 10 17    GSM: 0478 480 735

JUWELEN  
URWERKEN

# Jan Maes



L. De Naeyerplein 31  
2830 Willebroek  
03 886 86 26

Bruul 85  
2800 Mechelen  
015 20 15 21

[www.jan-maes-mechelen.be](http://www.jan-maes-mechelen.be)

Meubelen

# J. Van den Bergh

TOONZAAL Meubelen J. Van Den Bergh nv

DÉ VERDELER VAN HET BELGISCHE MEUBEL IN UW STREEK!

## Meubelen J. Van den Bergh

Brielen 5  
2830 Tisselt (Willebroek)  
Tel.: 03 886 66 03



Openingsuren: maandag t/m zaterdag  
van 10u00 tot 18u00.  
Zondag van 13u30 tot 18u00  
Donderdag gesloten

[www.meubelenvandenbergh.be](http://www.meubelenvandenbergh.be)

# BOEKSKE

Overwinningstraat 76 - Willebroek

Tel. 03/886.73.84



## Krantenronde voor 7uur geleverd

ELECTRO W. CLEEMPUT N.V.



- ALGEMENE ELECTRICITEITSWERKEN  
RENOVATIE/NIEUWBOUW
- VERLICHTING
- VERWARMING  
ERKEND VERDELER DIMPLEX
- HUISHOUDTOESTELLEN

Overwinningstraat 102 | 2830 Willebroek  
tel. 03 886 77 37 | info@electrowcleemput.be



Kristel & Robert  
**De Maeyer**  
Visspecialzaak  
Traiteur



Openingsuren  
wo tot vrij 9u-18u  
zat 9u-17u  
zon 9u-12u

Ook open op feestdagen 9u-12u  
ma & di gesloten

Vooruitgangsstraat 106 - 2830 Willebroek  
Tel: 03 860 93 31  
www.visspecialzaak.be  
info@visspecialzaak.be

**Alle dagen culinair feest**

Onze traiteurdienst - voor elke gelegenheid



Rijwielen

# CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8  
(aan de brug)  
2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70

**Openingsuren:**

**Dinsdag tot Vrijdag**

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.30

**Zaterdag**

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 17.00

**Maandag en Zondag**

**Gesloten**



# KBC beweegt met je mee.

**KBC Verzekeringen Spiessens & Wuyts BV**  
A. Van Landeghemplein 1, 2830 Willebroek  
ondernemingsnummer 0461.855.996



Verzekeringen.  
Beweegt met je mee.



# MT PRINT FACTORY



ALLE DRUKWERK  
GRAFISCH ONTWERP  
PRINTEN - SCANNEN  
RECLAME EN SIGN  
BEDRUKT TEXTIEL

**Bestellingen en info**

[www.mtprintfactory.be](http://www.mtprintfactory.be)

[print@mtprintfactory.be](mailto:print@mtprintfactory.be)

**Nieuw: pick up kast!**

Dendermondsesteenweg 151/4 - 2830 Willebroek

Afhalen te Willebroek of Londerzeel

op een moment dat u past!

03 866 25 25 - 0468 16 30 64

